

Ao

Z

G

Advocaten Zonder Grenzen
Jaarverslag

2010

JUSTICE

voor een rechtvaardige wereld

Advocaten Zonder Grenzen is een internationale niet-gouvernementele organisatie die zich tot doel stelt om in alle onafhankelijkheid een rol te spelen in de totstandkoming van een rechtvaardige samenleving waarbinnen het recht ten dienste staat van de zwakste groepen. Het hoofddoel van AdZG is mee te werken aan de totstandkoming van instellingen en mechanismes die toegang geven tot een onafhankelijk en onpartijdig rechtssysteem, de rechtszekerheid verzekeren en de bescherming en effectiviteit van grondrechten vrijwaren (burgerlijke, politieke, sociale en economische rechten).

Inhoudstafel

Inleiding

<i>Een dynamisch jaar</i>	6
<i>Het verschil maken voor de zwakste bevolkingsgroepen</i>	8

Thema's

<i>Een mijlpaal in de geschiedenis van Rwanda: de sluiting van de Gacaca-rechtbanken</i>	12
<i>Rechtstoegang in Burundi: een advocaat die samenwerkt met AdZG vertelt</i>	14
<i>Oeganda: een gemeenschapsleider strijdt tegen kinderhandel</i>	16
<i>AdZG ondersteunt het Internationaal Strafhof</i>	18
<i>Internationaal strafrecht en nationale rechtsmacht: vooruitgang in DR Congo</i>	20
<i>Rechtshulp in Tsjaad: maar één advocaat voor honderdduizend inwoners</i>	22
<i>Nepal: AdZG start een nieuw programma</i>	24
<i>Het recht op huisvesting in Oost-Jeruzalem: niet enkel een nationaal geschil</i>	26
<i>Het International Legal Network: een droom werd werkelijkheid</i>	28
<i>Economische globalisatie: een nieuwe uitdaging voor gerechtigheid</i>	30

Infofiches

<i>AdZG in Burundi</i>	34
<i>AdZG in Nepal</i>	35
<i>AdZG in Oeganda</i>	36
<i>AdZG in Israël en de Palestijnse Bezette Gebieden</i>	37
<i>AdZG in de Democratische Republiek Congo</i>	38
<i>AdZG in Rwanda</i>	40
<i>Het International Legal Network</i>	41
<i>Raad van Bestuur</i>	42
<i>Staf hoofdkantoor</i>	42

De financiering	44
------------------------------	----

Dankwoord	47
------------------------	----

Kinderen voor een kerk in Panzi, een buitenwijk van Bukavu (DR Congo) waar AdZG een mobiel centrum voor rechtshulp heeft georganiseerd. November 2009 © AdZG - Claude Maon

« ... de grondbeginselen van de organisatie – empowerment van kwetsbare mensen, rechtstoegang op lokaal niveau en de advocaat als een “acteur van verandering” – [lagen] eens te meer aan de grondslag van de activiteiten... »

Het AdZG team, onder de leiding van Directeur-Generaal Francesca Boniotti (l.), sensibiliseert juridische professionals voor het Justitiepaleis in Brussel op 30 juni 2010, in het kader van 50 jaar onafhankelijkheid van DR Congo. De zakjes confetti die aan advocaten worden gegeven zijn gemaakt uit geperforeerde juridische documenten en symboliseren de succesvol afgeronde rechtszaken © AdZG

Een dynamisch jaar

2010 was voor Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) een jaar van continuïteit, waarbij de grondbeginselen van de organisatie – *empowerment* van kwetsbare mensen, rechtstoegang op lokaal niveau en de advocaat als een “acteur van verandering” – eens te meer ten grondslag lagen aan de activiteiten in de interventielanden en op internationaal niveau.

Het zwaartepunt van de interventies bleef het ontwikkelen en implementeren van rechtshulp voor zwakkeren in landen met een fragiele rechtsstaat. AdZG focuste hierbij op de kwaliteit van de rechtsbijstand, geleverd in samenwerking met partners, en op de capaciteitsopbouw van deze partners zodat zij in de toekomst rechtshulp zelfstandig kunnen voortzetten. Ook creëerde AdZG mechanismen om de organisatie van rechtshulp op een gecoördineerde manier over te dragen aan lokale partners, zoals de “pool” van advocaten gewijd aan het assisteren van kwetsbare groepen, en stuurgroepen met balies (bv. in Burundi). Zo werd dankzij AdZG’s technische assistentie voortgang geboekt in het verduurzamen van kwalitatieve rechtshulp in landen in het Zuiden.

Als “zonder grenzen” organisatie bleef AdZG onverminderd actief op internationaal niveau. De toenemende vraag van slachtoffers van ernstige mensenrechtenschendingen naar gerechtigheid, kreeg aandacht door de activiteiten ter ondersteuning van het Statuut van Rome en het Internationaal Strafhof (ISH). De directe deelname van slachtoffers aan strafprocedures in zowel nationale jurisdicties als op het niveau van het ISH werd ondersteund door AdZG en diens partners door sensibiliseringsacties en gerichte training van advocaten op het terrein. Het doel van deze interventies was lokale belanghebbenden te helpen hun recht te vinden met de wetenschap dat zij, als slachtoffer of juridische professional, – advocaat, aanklager of rechter –, een sleutelrol spelen in de strijd tegen straffeloosheid.

AdZG had ook aandacht voor “globalisering en gerechtigheid”, meer bepaald de negatieve impact die activiteiten van transnationale ondernemingen kunnen hebben op

gemeenschappen in het Zuiden. Hoewel dit onderwerp al enige tijd op de human rights agenda staat, gelooft AdZG dat het recht als instrument voor verandering en het redresseren van lokale rechten nog niet voldoende is benut.

Het geloof van AdZG in wederkerige verantwoordelijkheid van het Noorden en Zuiden vertaalde zich in de vorm van een innovatief initiatief genaamd het International Legal Network (ILN), bestaande uit advocaten en andere juridische deskundigen. Het ILN biedt advocaten in het Noorden en het Zuiden een praktische mogelijkheid om hun verantwoordelijkheid op te nemen als actoren van sociale verandering. Dit kreeg gestalte door verschillende observatiemissies van emblematische zaken, peer-to-peer advies over een scala van onderwerpen en interventies ten behoeve van advocaten in gevaar.

Al deze activiteiten waren niet mogelijk geweest zonder de professionele bijdrage van onze staf, die het werk niet zelden in moeilijke omstandigheden moest verrichten. Onze dank gaat uit naar de Raad van Bestuur en vrienden van AdZG die het werk, de waarden en de strategische richting van AdZG bevorderen.

Dit jaarverslag geeft een samenvatting van wat AdZG heeft bereikt in 2010 en een overzicht van de verschillende programma’s en initiatieven die ons dichterbij de verwezenlijking van onze grondbeginselen heeft gebracht. Ik zou u graag willen uitnodigen met dit jaarverslag uitvoeriger kennis te nemen van de uitdagingen en successen die AdZG heeft gekend in 2010, en zodoende een indruk te krijgen hoe het recht, of de effectieve toepassing ervan, mensen met een kwetsbare positie in de samenleving niet alleen weer hoop kan geven maar ook daadwerkelijk hun bestaan kan verbeteren.

Francesca Boniotti
Directeur-Generaal

Het verschil maken voor de zwakste bevolkingsgroepen

Beste lezer,

Tempus fugit. 2010 ligt al geruime tijd achter ons. Een goed moment om even met u terug te blikken op een bewogen jaar. Dictatoriale regimes werden op de knieën gedwongen door revolterende burgers, aan wie decennialang zelfs de meest fundamentele mensenrechten waren ontzegd.

Onrecht kent veel gezichten. De mistoestanden in landen als Tunesië, Syrië, Egypte, Jemen, Bahrein, Libië, enz. bleken van een grotere omvang te zijn dan doorgaans in het Westen werd aangenomen. De schreeuw om meer vrijheid en rechtvaardigheid klonk nooit zo luid.

Sinds haar oprichting in 1992, heeft Advocaten zonder Grenzen (AdZG) haar onvermoeibare strijd tegen onrecht vertaald in verschillende acties en programma's. Het voorliggend jaarrapport geeft u een zeer toegankelijk overzicht van ons werk. Er is opnieuw hard gewerkt, zowel op de zetel als op het terrein om de bijstand aan de meest kwetsbare groepen in de getroffen maatschappijen zoveel mogelijk te maximaliseren.

Er werden nieuwe initiatieven genomen om ons werk op het terrein zo efficiënt mogelijk te maken en aan onze doelgroepen een kwalitatief hoogstaande support te bieden. Ik denk hierbij concreet aan onze nieuwe "huis-tool", het internationaal netwerk van advocaten en juristen (het International Legal Network of ILN), dat ondertussen meer dan 160 advocaten en juristen van over heel de wereld telt. Dankzij hun jarenlange ervaring en specialisatie die ze gratis ter beschikking stellen, kan de organisatie haar domein van expertise nog meer verfijnen en haar actieterrein vergroten.

De in het jaarrapport opgenomen getuigenissen van onze collega's, medewerkers en partners op het terrein bevestigen dat met onze expertise op het vlak van toegang tot justitie en gerecht enerzijds en de organisatie van gratis rechtshulp anderzijds, we duidelijk het verschil kunnen maken.

Destrijd tegen de straffeloosheid voor de zwaarste internationale misdaden zoals oorlogsmisdaden, genocide en misdaden tegen de mensheid, wordt onverminderd verder gezet. Het is alvast een steun in de rug van de organisatie dat meer en meer lokale rechters en procureurs, dankzij onze vormingen en tussenkomsten in processen ter plaatse, overtuigd zijn dat straffeloosheid onaanvaardbaar is en dat de slachtoffers recht hebben op genoegdoening.

De gedachte dat het internationaal strafrecht een beschaafd instrument is om een antwoord te bieden op het ondragelijke leed dat grote groepen onschuldige burgers werd aangedaan, begint ook in de landen waar wij actief zijn, eindelijk op bijval te kunnen rekenen. Ik denk hierbij concreet aan onze successen in de Democratische Republiek Congo (DRC), waarover u in dit verslag meer leest.

Het recht op een eerlijk proces drukt een fundamentele keuze uit voor de waardigheid van het individu. In concreto betekent de bescherming van dit recht onder meer dat niemand voor onbepaalde tijd zonder aanklacht en zonder toegang tot bijstand van een raadsman mag worden vastgehouden. Misbruiken van de voorlopige hechtenis zijn schering en inslag in de landen waar wij actief zijn. De organisatie heeft het afgelopen jaar opnieuw veel middelen geïnvesteerd om de problematiek van de onrechtmatige hechtenis aan te kaarten bij de bevoegde overheden.

Omdat de toegang tot wetgeving, jurisprudentie en andere nuttige informatie voor lokale advocaten nog steeds moeilijk is, nam de organisatie in DRC het initiatief om drie *vademecums* te ontwikkelen betreffende de voorlopige hechtenis, het seksueel geweld en foltering.

Het jaar 2010 staat ook in het licht van de klokkenluiders. In het jaarverslag leest u de getuigenis van Stella Akiror, een gescheiden moeder van zes kinderen en *community leader* in Oeganda. Zij voelt zich verantwoordelijk om de handel in kinderen binnen haar gemeenschap aan de kaak te stellen en de lokale overheden hierover in te lichten. Advocaten Zonder Grenzen maakte de strijd tegen kinderhandel en kindermisbruik tot één van haar speerpunten in Oeganda.

Naast de inhoudelijke verslaggeving per missie, reikt het jaarrapport u ook cijfermatige resultaten aan uit het afgelopen jaar.

Ik ben ervan overtuigd dat ook dit jaar ons jaarverslag u niet onberoerd zal laten.

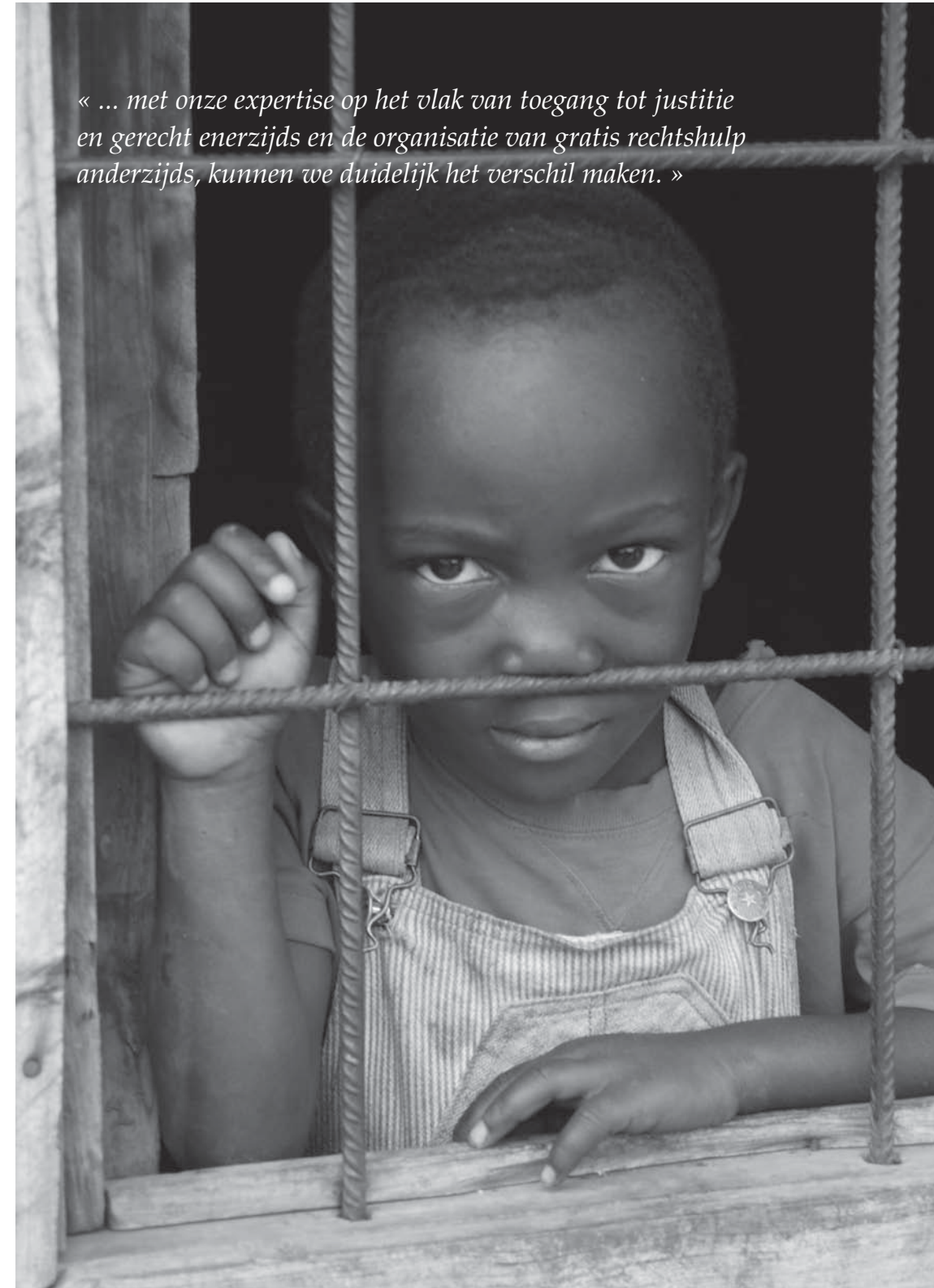
In 2012 zal Advocaten Zonder Grenzen haar 20ste verjaardag vieren. Begonnen als een kleine groep van geëngageerde advocaten die hun steentje wilden bijdragen in de strijd voor een betere wereld, is de vereniging uitgegroeid tot een volwaardige internationale vereniging die inmiddels meer dan 160 mensen tewerkstelt en op haar actiedomeinen "incontournable" is.

Ik wens u veel leesplezier.

© Jelle Aarts

Hafida Talhaoui
Voorzitter

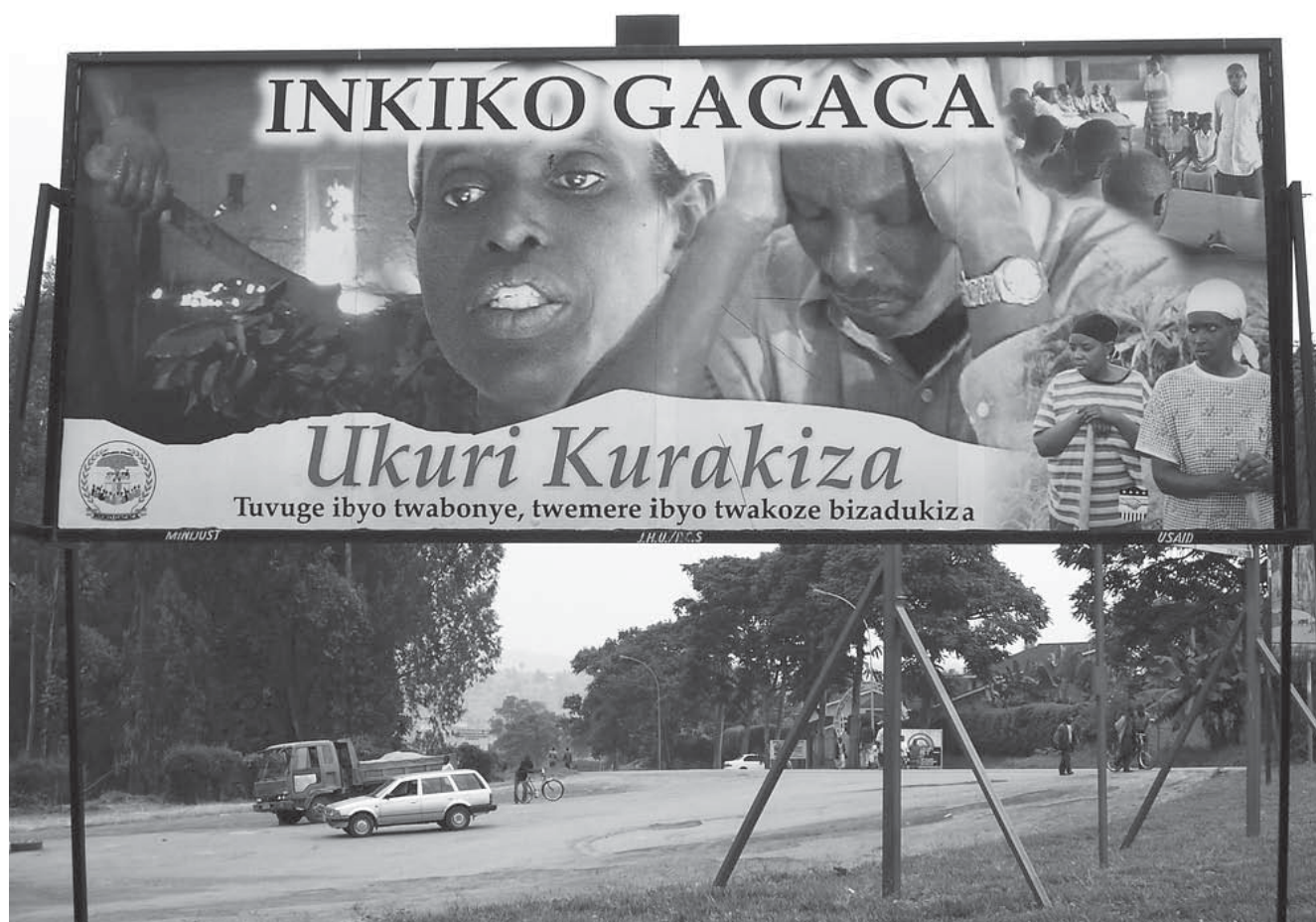

« ... met onze expertise op het vlak van toegang tot justitie en gerecht enerzijds en de organisatie van gratis rechtshulp anderzijds, kunnen we duidelijk het verschil maken. »

Een kleine jongen uit het dorp Walungu, Zuid-Kivu, DR Congo, waar het leven veelvuldig in het teken staat van geweld. 2010 © AdZG - Claude Maon

TELEVISIONS

« Welk rechtssysteem ook wordt toegepast, klassiek of Gacaca, het einddoel is een rechtvaardige juridische beslissing. »

De reclameborden die de Gacaca rechtbanken promoten zijn inmiddels weggehaald uit het stadsbeeld. De foto werd genomen in 2005 © Amanda Gregory

Een mijlpaal in de geschiedenis van Rwanda: de sluiting van de Gacaca-rechtbanken

2010 is een bijzonder jaar voor justitie in Rwanda: het luidt het einde in van de reeks vonnissen geveld door de zogeheten Gacaca-rechtbanken*. Deze rechtbanken werden opgericht in de nasleep van de genocide van 1994. Ze zijn een uniek voorbeeld van een gerechtelijk mechanisme ingesteld om de beschuldigten van genocide op nationaal niveau te berechten. Dit unieke mechanisme combineerde twee vormen van rechtspraak: op het niveau van kleine administratieve entiteiten (Cellen en Sectoren) werd gekozen voor de traditionele rechtspraak door de door gemeenschap verkozen lekenrechters. Dit gebeurde binnen een formeel rechterlijk kader ter garantie dat de toepassing van regels plaatselijk niet uiteen zou lopen. In een periode van vijf jaar hebben bijna 12.000 Gacaca-rechtbanken zo'n anderhalf miljoen vonnissen uitgesproken.

Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) is reeds sinds 1996 aanwezig in Rwanda. Albert Muhayeyezu, coördinator van het programma "Monitoring van de Gacaca-processen" in Kigali heeft deze unieke procedure van nabij gevolgd.

Net als in andere interventielanden wilde AdZG in Rwanda bijdragen tot de verbetering van de gerechtelijke procedures. In dit geval was het werkkader zeer specifiek...

Albert Muhayeyezu: Inderdaad, de uitdaging was reusachtig. Hoe kan men adequaat misdaden berechten die op zulk een grote schaal zijn begaan, met rechtspraak op gemeenschapsniveau, nota bene door een gemeenschap die zelf slachtoffer is? Dit bovendien door personen die hiertoe niet zijn opgeleid, en dit alles binnen een homogeen juridisch

kader op nationaal niveau? Voor AdZG was dit een "première" in de ware zin van het woord en we hebben ons rekenschap gegeven van de complexiteit die zo'n traumatische gebeurtenis met zich meebrengt.

In 2004 zette AdZG monitoring-programma's op om de procedure van de Gacaca-rechtbanken te observeren en om aanbevelingen te doen aan de Nationale Dienst van Gacaca Jurisdicties (SNJG). Wat was de impact van deze actie?

A.M.: Ons team van juristen bezocht de rechtbanken ter plaatse en observeerde de processen. De zittingen gebeurden soms in de schaduw van grote bomen in de dorpskernen. De monitoring van de Gacaca-rechtsgang begon in 2005 met de fase van de zogenaamde "pilootrechtspleging" en liep tot einde 2009 met de algemene toepassing van de rechtsgang op het hele grondgebied. Er werden aanbevelingen gedaan aan de autoriteiten, in het bijzonder aan het SNJG, met het oog op de verbetering van competenties van de *inyangamugayo*, de door het volk verkozen rechters van de Gacaca-rechtbanken. AdZG heeft trouwens actief bijgedragen aan de ondersteuning van de *inyangamugayo*, door middel van opleidingen (in 2004 en 2005) maar ook door de distributie van handleidingen over de verschillende Gacaca-rechtbanken van het land.

Een belangrijke inzet in het kader van de uitspraken van de Gacaca-rechtbanken was het respect voor de regels van het billijk proces. AdZG heeft trouwens meerdere rapporten hierover gepubliceerd, waarvan het laatste verschenen is in 2010.

A.M.: Ter herinnering, een billijk proces bestaat uit het respect voor woord en wederwoord van de partijen, de vereiste van motivering van de uitspraak, de specifieke rechten van de beschuldigde, de procedures inzake het afleggen van bekentenissen en de strafbepaling. Ons laatste analytisch rapport verzamelt het geheel van de conclusies betreffende de mate waarin de principes door de Gacaca-rechtbanken werden gerespecteerd. We hebben bemerkt dat bij elke uitspraak de aanvaarding en de gevolgen van de beslissing variëren naargelang de kwaliteit van het vonnis. Het is onmiskenbaar dat sommige personen tevreden waren met het oordeel van de rechtbank en anderen niet. AdZG heeft vastgesteld dat in vele gevallen de noodzakelijke voorwaarden voor een rechtvaardig proces niet gerespecteerd werden. Welnu, als de magistraat de fundamentele rechtsprincipes niet eerbiedigt, dan voelen de partijen zich door de uitspraak in hun recht geschaad. Als de debatten niet verlopen volgens het stramien van woord en tegenwoord dan is deelname aan de uitwerking van een gemeenschappelijke waarheid onmogelijk. Zonder werkelijk debat komt noch de waarheid, noch de individuele verantwoordelijkheid van de beschuldigde aan het licht en wordt het respect voor het recht van "strijden met gelijke wapens" evenmin gewaarborgd. Zonder beargumentering van de uitspraak komt de magistraat niet tegemoet aan zijn verplichting om de elementen die zijn beslissing gronden, uit te leggen. Hierdoor wordt het voor de partijen en het publiek onmogelijk om de logica en de wettelijkheid van het vonnis te begrijpen, noch de achterliggende juridische redenering ervan.

U bent zelf 25 jaar magistraat geweest. Welke lessen trekt u uit de ervaringen van de opvolging van de Gacaca-processen?

A.M.: Welk rechtssysteem ook wordt toegepast, klassiek of Gacaca, het einddoel is een rechtvaardige juridische beslissing. Dit vereist een strikte toepassing van de principes die aan de basis liggen van een eerlijk proces. We hebben ons hiervoor ingezet door middel van opleidingen, direct of indirect voorzien door AdZG, maar ook door monitoring, die geregeld resulteerde in rapporten en aanbevelingen die de verbetering van de Gacaca-procedures beoogden. Er zijn inderdaad uitspraken geweest die we niet positief hebben kunnen beïnvloeden. Toch denk ik dat onze actie van monitoring een positief effect heeft gehad op het beheer en de werking van de Gacaca-rechtspraak. Dit begrijp ik uit de bemerkingen die we krijgen van de actoren uit verschillende milieus die op onze inbreng hebben kunnen rekenen of die in contact zijn gekomen met AdZG in de loop van de Gacaca-rechtspraak. ■

*De nog lopende zaken in 2011 betreffen herbekeken casussen.

Rechtstoegang in Burundi: een advocaat die samenwerkt met AdZG vertelt

Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) heeft in Burundi verder gewerkt aan haar project van rechtshulp voor personen inzake grondbezit, slachtoffers van seksueel geweld, foltering en manifeste schendingen van de fundamentele rechten. Ook gedetineerde minderjarigen en personen die illegaal in voorhechtenis gehouden worden, werden bijgestaan. De Heer Lambert Nsabimana is advocaat in Bujumbura en werkt sinds drie jaar samen met AdZG. Momenteel maakt hij deel uit van een "pool" van advocaten die ondersteund worden door AdZG. Deze pool is einde 2010 in het leven geroepen, met als doel kwaliteitsvolle juridische bijstand te bieden aan kwetsbare bevolkingsgroepen. Om dit objectief te bereiken, draagt AdZG bij aan duurzame capaciteitsversterking van de advocaten in de pool.

Advocaat Nsabimana beschrijft onder meer één van de euvels die de toegang tot rechtspraak bemoeilijken, in Burundi maar ook in tal van andere Afrikaanse landen: de concentratie van advocaten in de hoofdstad, ten nadele van de rest van het land.

Welk dossier is u, als advocaatmedewerker van AdZG, het best bijgebleven?

Lambert Nsabimana: Het zijn eerder bepaalde aspecten uit dossiers die me zullen bijblijven. Ik neem als voorbeeld een dossier over grondrecht, waarbij een jonge vrouw haar deel van de erfenis opeiste van haar broers. Dit dossier is ongewoon snel afgehandeld: ik heb de zaak in één enkele publieke zitting bepleit. Ze is in beraad gebracht, de broers hebben geen beroep aangetekend en de uitvoering van de beslissing is er snel gekomen. Tot op de dag van vandaag is deze vrouw me dankbaar omdat ze de zaak heeft gewonnen. Een ander dossier dat me is bijgebleven handelt over een geval van voorhechtenis, in de gevangenis van Rumonge, ten zuiden van Bujumbura. Een jonge verdachte van 15 jaar oud, beschuldigd van moord, had me zien pleiten aan de balie voor andere verdachten in AdZG-dossiers, en heeft me gevraagd hem te helpen. Ik heb de rechter dan inzage in zijn dossier gevraagd. In dit dossier zat enkel een aanhoudingsbevel, geen enkel ander bewijsstuk dat de beschuldiging kon rechtvaardigen. Ik heb met succes kunnen bepleiten dat de verdachte moest worden vrijgelaten bij gebrek aan bewijzen. Dat was een *pro deo* pleidooi dat ik me zal blijven herinneren.

Wat is volgens u de toegevoegde waarde van het werk van AdZG in Burundi?

L.N.: De inbreng van AdZG in Burundi is enorm. Hier hebben kwetsbare personen het vaak uitsluitend te danken aan AdZG dat ze recht hebben op een advocaat of nog maar simpelweg kennis hebben van hun rechten. Sommigen hebben zelfs kunnen rekenen op de bijstand van AdZG tot het einde van hun proces. Dit is een significante bijdrage aan een betere rechtstoegang voor de bevolking. Vanuit het standpunt van advocaten die aan het begin van hun carrière staan, is de samenwerking met AdZG een verrijkende ervaring. Het komt neer op een stage waarbij

ze zich vormen, het beroep kunnen uitoefenen en vertrouwd raken met de werking van justitie. Gevestigde advocaten zullen met zaken van seksuele geweldpleging of van foltering nieuwe inzichten en ervaringen opdoen. Kortom, de AdZG politiek van capaciteitsversterking draagt heel concreet bij tot de ontwikkeling van inzichten door advocaten wier beroep een voortdurende vorming vereist.

Wat zou er volgens u moeten gebeuren in Burundi opdat een groter aantal kwetsbare personen rechtstoegang verkrijgen?

L.N.: Ik geloof dat de gerechtelijke procedure een algemene hervorming moet ondergaan. In Burundi gaat een betwisting van grondbezit op familiaal niveau of de diefstal van een gsm tot in cassatie. De behandeling van dergelijke zaken op cassatieniveau moet op een bepaald moment kunnen ophouden zodat onze tribunalen ontlast worden en het Hooggerechtshof bij haar oorspronkelijke taak kan blijven. Wat dit betreft zou AdZG via begeleiding en sensibilisering het hof ertoe kunnen aansporen zijn rol in het Burundese rechtssysteem strikter te vervullen. Er is ook de problematiek van de geografische concentratie van alle advocaten in Bujumbura, ten nadele

van de rest van het land. Voor kwetsbare personen die buiten de hoofdstad wonen zou AdZG bij het Ministerie van Justitie kunnen pleiten dat het andere manieren bedenkt om deze slachtoffers gedurende het hele proces te begeleiden. Bovendien moet een advocaat zijn praktijk draaiende kunnen houden. Bijkomende middelen zullen nodig zijn om hem te stimuleren zich te vestigen in andere gebieden van het land. Organisaties als AdZG zouden kunnen ijveren voor de invoering van een politiek van aanmoedigingspremies voor advocaten die bereid zijn zich te vestigen in verafgelegen gebieden, wat dan zou bijdragen tot een beter verspreide rechtstoegang.

Belangrijk binnen de rechtspraak in Burundi is de thematiek van conflicten over grondbezit. Welke strategie kan er hiervoor best ontwikkeld worden?

L.N.: Wat de thematiek van grondbezit betreft, zou men de rechtzoekende moeten helpen dit soort van conflicten te vermijden. AdZG zou zich kunnen toeleggen op een pleidooi voor de opstelling en vulgarisatie van een erfwet. Bij deze wet zou dan de opstelling van een bijkomende wet die de erfopvolging voor vrouwen regelt aansluiting vinden. Zo zou

er meer rechtszekerheid gegarandeerd worden op het vlak van grondbezit. In dit geval zou AdZG enkel nog uit voorzorg moeten tussenkomen. Ik zou nog even willen terugkomen op de kwestie van opleidingen. AdZG zou opleidingen moeten organiseren, voor advocaten en magistraten, beiden beoefenaars van het recht, om zo de discrepantie tussen hun verschillende interpretaties van de wet tot een minimum te beperken. Men zou bij het Ministerie van Onderwijs ook moeten pleiten voor introductielessen recht in de scholen, zodat het recht voor iedereen toegankelijk is en dat het opeisen van dat recht een reflex wordt. Behalve hun rol van vertegenwoordigers van het recht, zouden advocaten ook die van trainer op zich moeten nemen. ■

« ... kwetsbare personen [hebben] het vaak uitsluitend te danken aan AdZG dat ze recht hebben op een advocaat of nog maar simpelweg kennis hebben van hun rechten. »

De rechtbank van hoogste aanleg in Rutana, een afgelegen en arme provincie, met een ernstig tekort aan competent juridisch personeel. Zuid Burundi, mei 2011 © AdZG - Fanny Cachat

« Kinderen zijn beter geïnformeerd,
onder meer via mijn sensibiliseringswerk in scholen,
met leerlingen, leerkrachten en ouders. »

Gemeenschapsleiders poseren met hun promotieposters tijdens hun opleiding door AdZG in Soroti, Oost Oeganda, 2010 © AdZG - Angella Agado

Oeganda: een gemeenschapsleider strijdt tegen kinderhandel

Naast het behandelen van cruciale kwesties zoals foltering, buitensporig langdurende voorhechtenis en huiselijk geweld, focuste Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) haar activiteiten in Oeganda op de uitbreiding van haar programma's van het bestrijden van kinderhandel. Het schenden van de kinderrechten in Oeganda is het gevolg van de post-conflictieve situatie, slechte sociaal-economische omstandigheden en een gebrek aan juridische kennis. Het oostelijke deel van het land staat in het bijzonder bekend als een "broeinest" van mensenhandel. Daarom opende AdZG haar derde Oegandese kantoor in Katakwi, de hoofdplaats van dit oostelijke district. Katakwi is ook een transitplaats voor de handel in kinderen naar andere delen van het land en de buurlanden.

Contactpunten binnen de lokale gemeenschappen vormen een sleutelmechanisme dat AdZG opzette om zowel preventie als snelle opsporing van gevallen van kinderhandel te bevorderen en andere problemen inzake rechtstoegang aan te pakken.

De betrokkenheid van deze *community leaders* of "gemeenschapsleiders" stelt AdZG in staat om een duurzame en gemeenschapseigen strategie te ontwikkelen waardoor kindonterende situaties (kinderhandel, seksueel geweld en verwaarlozing, huishoudelijk werk, gedwongen huwelijken) onder de aandacht gebracht worden van de AdZG advocaten. De gemeenschapsleiders waarschuwen eveneens AdZG wanneer een persoon geen toegang tot recht heeft.

Mevrouw Stella Akiror, een gescheiden moeder met zes kinderen, is één van de 65 gemeenschapsleiders die met AdZG samenwerkt. Stella Akiror woont in de Kamod parochie, in het oostelijke district van Soroti en heeft een sleutelrol gespeeld in het mobiliseren van haar gemeenschap voor AdZG's mobiele centra voor rechtshulp, en in het sensibiliseren en het doorverwijzen van slachtoffers.

Hoe verklaart u het fenomeen van kinderhandel in Oeganda?

Stella Akiror: Mensen hier zijn arm. Sommige van hen zijn bereid om hun kinderen te verkopen, "op te offeren", als het ware, voor het geld. De slachtoffers zijn ook vaak wezen en meestal betreft het meisjes. We zien een verhoging van het aantal weeskinderen die een gemakkelijke prooi zijn voor mensenhandelaars. Deze handelaars "vermommen" zich goed: ze doen zich voor als medewerkers van hulporganisaties voor weeskinderen, maar nemen deze kinderen uiteindelijk mee naar steden, waar ze uitgebuit worden.

Welke obstakels komt u, als gemeenschapsleider, tegen in uw strijd tegen kinderhandel en voor het verbeteren van de rechtstoegang?

S.A.: Wat mijn werk moeilijk maakt is de vijandigheid van bepaalde leden van de gemeenschap wanneer ik kinderhandel aanhaal of wanneer ik gevallen van kinderhandel aan de overheidsinstanties meld. De betrokken ouders en voogden beweren dat een gemeenschapsleider geen inspraak heeft in interne familiezaken. Daarenboven nemen, ondanks al mijn inspanningen om de gemeenschap te mobiliseren, weinig mannen deel aan de workshops juridische vorming. Dit is problematisch, omdat het meestal mannen zijn die kinderhandel drijven. Daarom is er ook – naast familiale bijstand – nood aan workshops juridische vorming en aan juridische bijstand die specifiek op mannen gericht zijn. Toch zie ik vooruitgang. Veel mensen binnen de gemeenschap begrijpen de wetgeving rond kinderhandel beter. Ook dient het nemen van juridische procedures tegen ouders als een voorbeeld, aangezien er een preventieve werking van uitgaat.

Hoe zit het met de kinderen, de mogelijke slachtoffers, zelf?

S.A.: Kinderen zijn beter geïnformeerd, onder meer via mijn sensibiliseringswerk in scholen, met leerlingen, leerkrachten en ouders. Ik verleen ook bijstand. Op een dag hoorde ik het verhaal van een 14-jarig meisje dat zozegd wilde trouwen om te ontsnappen aan de problemen thuis. Blijkbaar was ze ook naar een stad gebracht om er te werken als huismeid. Ik heb haar een aantal keer bijstand verleend en uiteindelijk is ze terug naar school gekeerd. Helaas is ze na een tijdje weer met school gestopt omdat ze moest zorgen voor haar drie jongere broers en zussen. Ik volg de zaak nog steeds op de voet.

Wat hebt u geleerd dankzij het werk van AdZG in uw gemeenschap en hoe ziet u uw rol na afloop van het AdZG project?

S.A.: Ik heb geleerd dat kindermisbruik en kinderhandel bestraft worden met de maximumstraf. Wat eigendomsrecht betreft, weet ik nu dat vrouwen ook het recht hebben om grond te erven en welke rechtbanken bevoegd zijn voor onroerende goederen. Ik ben nu ook bekend met de *referral pathway* of "juridische doorverwijzing", dit wil zeggen, naar welk gerecht ik moet gaan met de zaken die ik tegenkom. Ik ben eigenlijk een klokkenluider geworden binnen mijn gemeenschap omdat ik de zaken van kinderhandel die mij ter oren komen, meld aan de overheidsinstellingen. Wij moeten, als gemeenschapsleiders, relevant blijven als lokale raadgevers. De politie, ouders, leerkrachten en leerlingen kennen ons werk en waarderen het ook. Ik ben ervan overtuigd dat zij ons om raad zullen blijven vragen en dat we zo onze rol ten voordele van de gemeenschap kunnen blijven spelen. ■

« Het is belangrijk de verdachten en slachtoffers de beste juridische vertegenwoordiging mogelijk te garanderen. »

De Griffier van het Internationaal Strafhof Mevrouw Silvana Arbia (2e v.l. zittend) ontmoet de vertegenwoordigers van een vrouwenorganisatie tijdens haar eerste missie in Tsjaad. April 2009 © ICC-CPI

AdZG ondersteunt het Internationaal Strafhof

Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) ondersteunt de werking en de onafhankelijkheid van het Internationaal Strafhof (ISH)*. AdZG heeft ook haar bewustmakingsacties van het werk van het ISH voortgezet. Ze heeft haar expertise en ervaring op het terrein gedeeld door middel van regelmatig overleg met de verschillende organen van het Hof. AdZG heeft voorts samengewerkt met de Raad van Europese Balies bij de organisatie van het evenement "Oproep tot vrouwelijke Afrikaanse advocaten", dat plaatsvond in Brussel in november 2010. Dit evenement sloot de eerste fase af van de campagne gelanceerd door het ISH en de International Bar Association om de lijst met het aantal advocaten dat bevoegd is op te treden voor het Hof aan te vullen. Ten slotte heeft AdZG ook actief meegewerkt aan de voorbereiding van de Herzieningsconferentie van het Statuut van Rome**, het oprichtingsverdrag van het ISH, dat plaatsvond in Kampala in mei-juni (zie pagina's 20-21 van dit rapport).

De Griffier van het ISH, Mevrouw Silvana Arbia, is verantwoordelijk voor het administratief beheer van het Hof. Ze geeft uitleg over de rol die advocaten en organisaties uit het maatschappelijk middenveld spelen in de werking van het ISH.

De internationale samenleving heeft hoge verwachtingen van het ISH, het eerste en het enige permanente internationale strafhof. Hoe gaat het Hof met deze verwachtingen om?

Silvana Arbia: Het Internationaal Strafhof is een onafhankelijke, onpartijdige en strikt juridische instelling. Het is een hof van laatste aanleg, met als mandaat het deelnemen aan de strijd tegen de straffeloosheid van daders van de ergste misdaden: misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en genocide. De hoofdverantwoordelijkheid voor het vervolgen van deze daders ligt echter

bij de staten zelf; dit noemt men complementariteit. Het ISH kan bijdragen tot het versterken of herstellen van de vrede in bepaalde landen, maar deze rol wordt vervuld volgens een billijke juridische procedure. Communiceren met het grote publiek en het delen van voldoende informatie over het Statuut van Rome, het Oprichtingsverdrag van het ISH, en de bevoegdheid van het Hof laat toe de verwachtingen ten aanzien van het mandaat van het Hof te rationaliseren. De doeltreffendheid en professionaliteit van het personeel van het Hof blijven, uiteindelijk, de beste garantie om aan de internationale verwachtingen te voldoen.

Op welke manier kan AdZG het werk van het Hof ondersteunen en met haar samenwerken?

S.A.: AdZG heeft, net als andere niet-gouvernementele organisaties, een belangrijke rol bij de ondersteuning van het werk van het Hof, door het verstrekken van informatie en het garanderen van een beter begrip van het ISH in verschillende regio's in de wereld. Het ISH is sterk afhankelijk van die steun voor het vergroten van de impact van onze informatie-verstrekking en sensibilisering van het grote publiek, in het bijzonder in de gemeenschappen getroffen door de misdaden waarvoor het Hof bevoegd is. Uw activiteiten zijn ook nodig om de participatie te vergroten van advocaten uit verscheidene landen voor het Hof, en hen te overtuigen zich in te schrijven

voor een plaats op de lijst van advocaten bevoegd om verdachten of slachtoffers voor het Hof te vertegenwoordigen. Dit is cruciaal om de beste vertegenwoordiging van deze personen te garanderen, alsook om de steun van de juridische gemeenschap in de wereld te vergroten en internationale samenwerking met het Hof te vergemakkelijken.

Wat zijn de gebieden waartoe juridische spelers en organisaties uit het maatschappelijk middenveld zoals AdZG meer zouden moeten bijdragen?

S.A.: Het is belangrijk de verdachten en slachtoffers de beste juridische vertegenwoordiging mogelijk te garanderen. Het is daarom nuttig de inspanningen van AdZG samen te bundelen met die van het Hof om de inschrijving op de lijst van bevoegde advocaten aan te moedigen. Dit kan door bijvoorbeeld door ondersteuning van de campagne "Oproep tot vrouwelijke Afrikaanse advocaten", gelanceerd samen met de International Bar Association, en door het organiseren van trainingssessies voor advocaten over kwesties met betrekking tot het ISH. Meer algemeen kunnen juridische spelers en organisaties uit het maatschappelijk veld samenwerken met het Hof ter ondersteuning van de capaciteiten van nationale autoriteiten in de landen waar het Hof onderzoek verricht, opdat deze autoriteiten de daders van oorlogsmisdaden, misdaden tegen de mensheid en genocide op nationaal niveau kunnen vervolgen.

Wat doet het Hof – en in het bijzonder de Griffie – om de betrokkenheid van advocaten aan te moedigen?

S.A.: Om de rechten van verdachten en slachtoffers op elk moment van de procedure te garanderen, neemt de Griffier alle passende maatregelen om ervoor te zorgen dat de gekozen raadsman – naargelang de zaak bijgestaan door een team – volledig in staat is zijn mandaat te vervullen. Ervaren advocaten die bereid zijn de verdachten of slachtoffers juridisch te vertegenwoordigen, moeten op de lijst van raadsmanen staan, die momenteel meer dan 300 namen bevat van advocaten uit 53 landen. De Griffie verschaft aan alle geselecteerde raadsmanen een waaier van diensten, waaronder tolk- en vertaaldiensten, een training over het elektronische systeem*** van het Hof en kantoren op de hoofdzetel van het Hof voorzien van al het noodzakelijke materiaal. Haar diensten omvatten het gebruik van de kantoren, beveiliging en relaties met nationale autoriteiten. De afdeling ter ondersteuning van de raadsmanen coördineert deze diensten en werd opgericht ter garantie van institutionele steun, alsook het organiseren van trainingssessies voor de raadsmanen en externe teams. Ten slotte is één van de sleutelementen voor de garantie van de rechten van de slachtoffers en verdachten het systeem van juridische bijstand. Dit systeem zorgt ervoor dat de kosten voor juridische vertegenwoordiging betaald worden door het Hof wanneer de slachtoffers of verdachten niet over voldoende middelen beschikken. ■

* Het ISH is bevoegd om personen verantwoordelijk voor genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden te vervolgen wanneer nationale rechterlijke instanties hiertoe niet bereid of in staat zijn.

** Het Statuut van Rome is in 2002 in werking getreden.

*** Het "e-Court" houdt het elektronische beheer van rechtzaalactiviteiten, documenten, data en bewijzen in.

Internationaal strafrecht en nationale rechtsmacht: vooruitgang in DR Congo

De voornaamste activiteiten van het advocacy programma Internationale Gerechtigheid van Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) hadden betrekking op de Herzieningsconferentie van het Statuut van Rome dat plaatsvond in de Oegandese hoofdstad Kampala in mei-juni 2010, alsook de evaluatie van de implementatie van het Statuut. Binnen het kader van de Conferentie was AdZG betrokken bij het overleg tussen leden van het maatschappelijk middenveld en de verdragsstaten rond twee thema's: (i) de complementariteit tussen internationale justitie en nationale rechterlijke instanties; (ii) de impact van het Statuut van Rome op de slachtoffers en getroffen gemeenschappen. Bovendien heeft AdZG deelgenomen aan voorbereidende vergaderingen in Den Haag, op de zetel van het Internationaal Strafhof (ISH), alsook in Brussel, meer bepaald binnen het kader van het Spaanse voorzitterschap van de Europese Unie (EU).

In 2010 heeft AdZG eveneens een nieuw project uitgewerkt ter bevordering van het systeem van het Statuut van Rome en het vergroten van de efficiëntie van het ISH, gefinancierd door EuropeAid en de MacArthur Foundation. Het project is gericht op elf landen waaronder de landen in het Grote Merengebied, Colombia, Nepal en Oost-Timor. Dit project bouwt voort op de ervaring van het project "Integraal project voor de strijd tegen straffeloosheid en de heropbouw van een juridisch systeem in Democratische Republiek Congo (DRC)" dat sinds 2005 DRC beoogt te helpen bij de heropbouw van de justitiële sector in het land, door middel van rechtsbijstand aan de slachtoffers van de zwaarste mensenrechtenschendingen en ondersteuning van het ISH. Dit project werd overigens geselecteerd door de Vergadering van Verdragsstaten van de Conferentie als concreet voorbeeld van de manier waarop nationale rechterlijke instanties versterkt kunnen worden in de strijd tegen de zwaarste misdaden.

Myriam Khaldi is thematisch analiste voor AdZG in DRC. Ze deelt haar ervaringen over de behandeling van internationale misdaden in het land, en in het bijzonder de rol die nationale rechterlijke instanties spelen.

Steeds meer Congolese magistraten hebben de bepalingen van het Statuut van Rome rechtstreeks ingeroepen in hun vonnissen, zoals hen gevraagd wordt in de grondwet. In welk opzicht is deze vooruitgang opmerkelijk?

Myriam Khaldi: De DRC is in feite één van de weinige staten die nationale jurisprudentie ontwikkeld hebben op dit gebied, en dit met het grootste respect voor het principe van complementariteit met het werk van het ISH. Dit is opmerkelijk omdat het betekent dat advocaten, slachtoffers van misbruik en magistraten de nodige moed en vastberadenheid hadden om ervoor te zorgen dat de vermoedelijke daders van ernstige mensenrechtenschendingen verschijnen voor een hof en zo rechtvaardig mogelijk berecht worden. Stelt u zich in de plaats van de slachtoffers: wat een opluchting moet het voor hen zijn om te zien dat justitie werkt en dat de gepleegde misdaden niet onbestraft blijven.

In het oosten van het land is de burgerbevolking in het bijzonder slachtoffer geworden van internationale misdaden. Kunt u een voorbeeld geven in verband met deze schendingen?

M.K.: Een voorbeeld is de zaak "Kakado", naar de naam van Kakado Tshopena, de spirituele leider van een gewapende militia, de FRPI (*Front de Résistance Patriotique d'Ituri*). In 2002 hebben de militanten onder zijn bevel meer dan duizend mensen afgeslacht – voornamelijk vrouwen, kinderen, ouderen en zieken – in twee dorpen nabij Bunia, in Ituri. Ze staken scholen, ziekenhuizen en kerken in brand en plunderden dorpen. Ze verkrachtten vrouwen, waar onder minderjarigen, en verplichtten anderen tot seksuele slavernij. Vijf jaar later werd Kakado gearresteerd door het Congolese leger en vervolgd voor de misdaden gepleegd door zijn militanten.

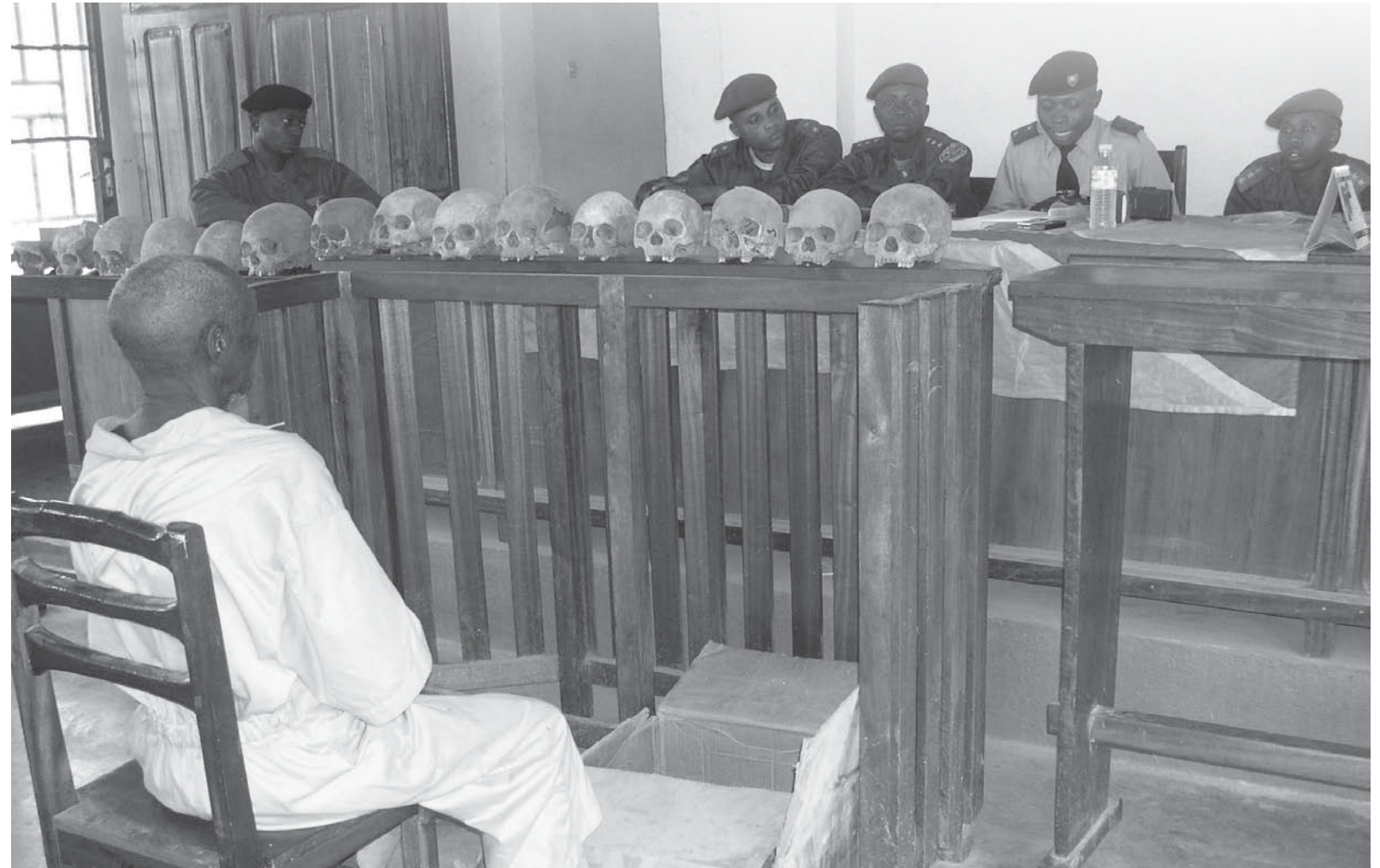
Dat proces werd geopend in januari 2010 en enkele maanden later veroordeelde de militaire rechtbank van Bunia Kakado tot een levenslange gevangenisstraf. In welk opzicht heeft deze beslissing een symbolische waarde?

M.K.: Ze is symbolisch in verschillende opzichten. Er was een sterke samenwerking tussen justitiële actoren, magistraten en advocaten die een gemeenschappelijk doel nastreefden: een rechtvaardige rechterlijke beslissing. De magistraten hebben, onder andere, gezorgd voor de veiligheid van de slachtoffers en anonimiteit van de getuigen tijdens het proces. De partijen werden gehoord in de taal van hun keuze. De veroordeling van de verdachte werd gebaseerd op een beargumenteerd besluit van de rechters en een ernstige inspanning om de waarheid te achterhalen. Laat ons ten slotte niet vergeten dat er nog steeds geweld heerst in Ituri. Desondanks is de onderzoeksrechter op het terrein bewijsmateriaal gaan verzamelen.

Kunt u de actie van AdZG toelichten op het gebied van de strijd tegen internationale misdaden in DRC?

M.K.: Naast de juridische bijstand verleend aan meer dan 500 slachtoffers, hebben we de dossiers van 56 slachtoffers in twee belangrijke zaken ingediend bij het ISH. We hebben juridische sessies georganiseerd voor een vijftigtal lokale NGO's die strijden tegen internationale misdaden. Op de Herzieningsconferentie van het Statuut van Rome in Kampala heeft AdZG, in samenwerking met de *Uganda Law Society*, een seminarie georganiseerd over de complementariteit met nationale rechtbanken waarin het onderzoek van AdZG over "de toepassing van het Statuut van Rome door nationale Congolese rechterlijke instanties" voorgesteld werd. Ik wil tevens wijzen op de publicatie van een verzameling van arresten en pleitnota's betreffende internationale misdaden. Maar afgezien van onze acties, wat werkelijk telt, is de strijd van de slachtoffers en lokale justitiële actoren tegen de straffeloosheid van zware mensenrechtenschendingen in de DRC. ■

«... wat werkelijk telt, is de strijd van de slachtoffers en lokale justitiële actoren tegen de straffeloosheid van zware mensenrechtenschendingen ...»

Kakado Tshopena, stichter van de militia *Front de Résistance Patriotique en Ituri*, staat terecht voor het Militaire Gerecht van Bunia, Oost DR Congo, februari 2010 © AdZG - Théodore Mukendi

Rechtshulp in Tsjaad: maar één advocaat voor honderdduizend inwoners

Een doeltreffende en toegankelijke rechtstaat ontwikkelen, dat is de uitdaging die de overheden van Tsjaad moeten aangaan. In het kader van het Europese "Programma tot hervorming van justitie in 2005" werd een EuropeAid programma tot steun aan Justitie van Tsjaad, genaamd PRAJUST, opgestart. Om de ervaring van Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) in rechtshulp te kunnen benutten, heeft PRAJUST AdZG verzocht om mee te werken aan de ontwikkeling van een procedure voor juridisch advies en juridische bijstand in Tsjaad.

Valérie Dumoulin is een deskundige van PRAJUST verblijvende te N'Djamena. Namuezi Fedi is experte in de mechanismen betreffende rechtstoegang bij AdZG. Een dubbel interview.

Valérie Dumoulin, welke zijn de noden inzake de rechtstoegang in Tsjaad?

Valérie Dumoulin: Op dit ogenblik beperkt de juridische bijstand van de overheid zich tot criminele processen. Concreet gezien komt dit erop neer, dat, indien u een vrouw bent die een alimentatiegeld opeist of, indien u verdacht wordt van diefstal en u zich in voorlopige hechtenis bevindt en niet over de geldelijke middelen beschikt om een advocaat onder de arm te nemen, u alleen voor de rechter zal verschijnen, zonder enige verdediging. Naast deze ontoegankelijkheid tot een advocaat wegens economische redenen, bestaat er eveneens een geografische onbereikbaarheid. Voor een bevolking die, zoals België, ongeveer 11 miljoen inwoners telt, telt Tsjaad ongeveer 115 advocaten onder zijn inwoners. In België zijn er 15.000 advocaten beschikbaar. Daarnaast bevindt het merendeel van deze advocaten zich in de hoofdstad N'Djamena, in het uiterste westen van het uitgestrekte land, dat 40 maal groter is dan België.

Om welke reden werd er een beroep gedaan op AdZG in het kader van de activiteiten van PRAJUST?

V.D.: Sinds haar oprichting heeft AdZG efficiënte werkmethoden ontwikkeld om de rechtstoegang voor de minst bedeelden te bevorderen in verschillende contexten, en dit vooral in de Grote Merenregio. Ik denk in dit verband aan de *audiences foraines* of mobiele rechtbanken. Anderzijds ontvingen wij zeer positieve commentaren betreffende de vormingen in rechtsbijstand, bestemd voor vertegenwoordigers van de balie, van organisaties uit het maatschappelijk middenveld en van het Ministerie van Justitie van Tsjaad. Deze vormingen, die gefinancierd worden door het UNDP (United Nations Development Programme), werden in 2009 georganiseerd in België door AdZG en door de NGO RCN *Justice & Démocratie*. Om deze redenen hebben wij AdZG gevraagd om tussenkomende partij te zijn tijdens een seminarie betreffende juridisch advies en juridische bijstand in N'Djamena in oktober 2010. Dit seminarie bracht ongeveer 80 sleutelactoren in juridische hulpverlening in Tsjaad samen, zoals vertegenwoordigers van centrale besturen, van de balie, van mensenrechtenorganisaties, etc. Het doel van dit seminarie was voornamelijk de kennis van de nationale en buitenlandse

ervaringen inzake juridisch advies en juridische bijstand uit te diepen, maar ook om actoren van organisaties uit het maatschappelijk middenveld en van justitie samen te brengen opdat deze beraden over de uitbouw van een leefbaar en billijk rechtsapparaat in Tsjaad.

Namuezi Fedi, hoe heeft u de deelname van AdZG aan dit seminarie ervaren?

Namuezi Fedi: Naast het delen van de ervaringen van AdZG, heeft dit seminarie geleid tot concrete aanbevelingen en heeft het ons toegelaten actief deel te nemen aan het opstellen van een nationaal beleid inzake rechtshulp in Tsjaad. Het seminarie liep parallel met de uitwerking van een project van de balie van Tsjaad op het gebied van rechtshulp voor de meest kwetsbare bevolkingsgroepen in het kader van PRAJUST. Omwille van onze langdurige ervaring in capaciteitsversterking van de balies, was onze technische ondersteuning in hoofdzaak gericht op de uitwerking van een logisch kader - de hoeksteen van elk project - maar tevens op het klaarstomen van het project, begroot op 450.000 euro.

V.D.: Ik wens hieraan toe te voegen dat, dankzij de tussenkomst van AdZG, de balie van Tsjaad haar voorstel betreffende juridisch advies en juridische bijstand voor de minst bedeelden een nieuwe wending heeft kunnen geven en de complementariteit van de rol van advocaten - samen met deze van andere actoren zoals mensenrechtenorganisaties die sensibiliseringscampagnes of juridische permanenties inrichten - heeft kunnen beklemtonen. De ploeg van de balie heeft trouwens ook vertegenwoordigers van traditionele bestuursvormen alsook van administratieve of penitentiaire overheden ontmoet. Een dergelijke benadering van het probleem favoriseert de complementariteit van het werk tussen de balie en andere actoren betrokken bij de ondersteuning van kwetsbare groepen.

In welke mate zal het project van de balie, gesteund door PRAJUST, de rechtstoegang in Tsjaad concreet verbeteren?

N.F.: De balie zal dienen te bewijzen dat zij bekwaam is de meest kwetsbaren te verdedigen, en dit in samenwerking met andere actoren. Een andere eigenheid van het vooropgesteld systeem is het invoeren van een decentralisering. Twee advocaten zullen zich dienen te vestigen in Moundou, wat de toegang tot recht voor de bevolking van die regio zal vergemakkelijken.

V.D.: Aangezien het merendeel van de bevolking van Tsjaad onder de armoedegrens leeft, zal de methodologie de garantie moeten leveren dat de armste bevolkingsgroepen ook toegang krijgen tot rechtshulp. Voor de eerste maal in Tsjaad zal er een bijstandssysteem worden voorzien voor de meest kwetsbaren, zoals mindervalide, zieken, vrouwen. De balie zal tevens actief zijn in de gevangnissen, en dit vooral voor gevangenen die zich geen advocaat kunnen veroorloven. Ook dit zal een primeur zijn in het domein van de rechtstoegang. ■

« Sinds haar oprichting heeft AdZG efficiënte werkmethoden ontwikkeld om de rechtstoegang voor de minst bedeelden te bevorderen in verschillende contexten... »

Tsjaad is een uitgestrekt land, veertig keer groter dan België, waar rechtstoegang voor de bevolking een uitdaging is omwille van de vele afgelegen en moeilijk bereikbare gebieden. Februari 2010 © Valérie Dumoulin

« De balie zal dienen te bewijzen dat zij bekwaam is de meest kwetsbaren te verdedigen, en dit in samenwerking met andere actoren. »

Nepal : AdZG start een nieuw programma

Nepal is een aantrekkelijk en boeiend land maar het is ook één van de armste landen ter wereld. Nepal kwam recentelijk uit een tien jaar aanslepende burgeroorlog en heeft te maken met talrijke vraagstukken op gebied van mensenrechten, rechtstoegang en de strijd tegen straffeloosheid. Om deze redenen heeft Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) beslist – na een fase van voorbereidend onderzoek in het jaar 2009 – met de steun van de Belgische Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking, een permanent programma op te richten. De Canadese Julie Fournier staat, sinds november 2010, aan het hoofd van dit programma. Ze heeft verscheidene leidinggevende functies uitgeoefend bij internationale organisaties en agentschappen voor ontwikkelingshulp in Burundi, Rwanda, Canada, Haïti en Kroatië alvorens AdZG te vervoegen.

Welke uitdagingen inzake het recht moet Nepal het hoofd bieden?

Julie Fournier: Uitdagingen die typerend zijn voor een land dat zopas uit een crisis stapt: straffeloosheid van daders van foltering en van misdaden gepleegd tijdens de burgeroorlog, desorganisatie van de staatsdiensten, gebrek aan capaciteit van de lokale actoren zoals de NGO's en de balies, onvoldoende kennis en informatie bij de bevolking over hun rechten en de wijze waarop ze deze kunnen doen gelden, gebrek aan onafhankelijkheid van juridische actoren (politie en magistratuur). Bij deze aspecten voegen zich dan nog de problemen eigen aan Nepal. De bevolking maakt nauwelijks gebruik van formele justitie, ondanks de aanwezigheid van 10.000 actieve advocaten in het land. Het wetgevend kader is relatief goed ontwikkeld en het gerechtelijk apparaat is bekwaam zich op een geloofwaardige wijze uit te spreken over de principes betreffende mensenrechten. Ondanks dit feit worden - naar schatting - meer dan drie op de vier conflicten "opgelost" via informele of alternatieve mechanismen zoals gemeenschapsleiders die niet altijd de bescherming van de rechten van de slachtoffers vrijwaren. Dit heeft een culturele achtergrond maar ligt ook aan het ontbreken van een beleid dat een normale toegang tot recht en tot rechtshulp garandeert. Ook zijn bepaalde problemen in Nepal bijzonder zorgwekkend. Ik denk hierbij aan foltering, mensenhandel, seksueel geweld en ook uitsluiting van gemarginaliseerde groepen zoals slachtoffers van kinderarbeid.

Op welke manier denkt AdZG de afwezigheid van een beleid inzake een normale toegang tot recht en tot rechtshulp te verhelpen?

J.F.: Het werkgebied van AdZG zal voornamelijk gericht zijn op capaciteitsversterking van advocaten en districtbalies (bestuurlijke entiteiten) die rechtshulp verlenen aan de bevolking. Wij zullen de balies bijstaan bij het verstrekken van *pro bono* diensten aan de bevolking op gebied van informatie over recht, rechtsadvies en vertegenwoordiging voor een rechtbank. Advocaten zullen tevens worden ondersteund door vorming en coaching, wat hen een betere kijk zal geven op hun rol en ook op de diensten die zij kunnen verlenen aan de bevolking

en aan de andere actoren van het bestaande rechtssysteem. Er zal eveneens een advocacy studie worden opgesteld samen met de centrale balie, die gevestigd is in de hoofdstad Kathmandu, en dit alles in het kader van een hervorming van de bestaande mechanismen voor rechtshulp.

Welk zijn in concreto de doelstellingen van het Nepal programma?

J.F.: In de eerste plaats streven wij ernaar de rechtszoekende aan te moedigen om zich tot een advocaat te wenden, en vervolgens de mechanismen van een formele justitie te verkiezen boven een informele of alternatieve justitie omdat de laatstgenoemde zelden geschikt is. Vervolgens zal de capaciteit van de actoren binnen het systeem – a priori de advocaten en de balies – worden versterkt, onder meer door middel van vormingen, weliswaar gericht op een beperkt aantal advocaten dat in het project zal worden opgenomen. De bestaande rechtshulpdiensten zullen aan een evaluatie worden onderworpen met het oog op het vrijwaren van de kwaliteit en de resultaatgerichtheid van een nieuw beleid. Ten slotte zal AdZG zich buigen over bepaalde "gevoelige" emblematische zaken specifiek voor Nepal (foltering, mensenhandel en

seksueel geweld) met als doel capaciteitsversterking van de lokale actoren. Deze kunnen dan weer de aangehaalde problemen op een innoverende wijze behandelen en meewerken aan de ontwikkeling van een rechtspraak aangepast aan die kwesties. We hebben ervoor gekozen om niet alle activiteiten onmiddellijk op te starten, maar allereerst de lokale actoren aan te zetten om hun verantwoordelijkheid op te nemen. AdZG kan dan een katalyserende en ondersteunende rol vervullen. Het programma zal worden opgestart in samenwerking met drie lokale NGO's, de nationale balie en de deskundigen van het International Legal Network.

Een programma opstarten in een land dat juist uit een crisis komt lijkt allesbehalve eenvoudig.

J.F.: Dat is juist. Om operationeel te kunnen zijn in Nepal, dient AdZG officieel te worden geregistreerd bij de *Social Welfare Council*, een orgaan van de Nepalese regering, belast met de supervisie van de activiteiten van de NGO's. Deze

tamelijk ingewikkelde procedure zou dienen uit te monden in een positieve beslissing tijdens het eerste trimester van 2011*. Naast het voorbereiden van alle nodige documenten vereist voor onze registratie, heb ik het programma uitgewerkt en in het bijzonder aandacht gegeven aan de uitvoering. Wanneer men een project opstart, is het van het grootste belang om alle mogelijke risico's grondig te analyseren, de capaciteit van onze partners te evalueren en de funderingen te leggen voor een degelijk partnerschap. Ten slotte dient nog de volledige logistieke onderbouw met betrekking tot ons programma te worden vermeld: een kantoorruimte vinden, lokaal personeel aanwerven, kennismaken met het lokale wettelijk en reglementair kader van het land, opstellen van interne handleidingen, etc. Kortom, het gaat hier om een complex doch boeiend avontuur. ■

* Het Accreditatieakkoord dat de permanente aanwezigheid van AdZG in Nepal officieel maakt, werd intussen ondertekend op 12 juni 2011.

«... drie op de vier conflicten [worden] "opgelost" via informele of alternatieve mechanismen (...) die niet altijd de bescherming van de rechten van de slachtoffers vrijwaren.»

Nepal is het armste land in Zuid-Azië. Eén derde van de bevolking leeft onder de armoedegrens © AdZG - Julie Fournier

« Omdat Israël de bezettende macht is in Oost-Jeruzalem, [is] diens kolonisatiebeleid een duidelijke schending van het internationaal recht. »

De afbraak van het Shepherd Hotel in Sheikh Jarrah, Oost-Jeruzalem, 9 januari 2011 © Atef Safadi

Het recht op huisvesting in Oost-Jeruzalem: niet enkel een nationaal geschil

Het programma van Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) in Israël en de Bezette Palestijnse Gebieden (BPG) bevordert respect voor en de handhaving van internationaal recht door middel van capaciteitsversterking van mensenrechtenadvocaten en organisaties uit het maatschappelijk middenveld. In oktober 2010 lanceerde AdZG een korte termijnproject in de BPG rond de bescherming van het recht op huisvesting en de wettelijke mechanismen om dat recht af te dwingen. Het betrof een observatiemissie van de aanhoudende juridische strijd in Sheikh Jarrah, een Palestijnse buurt in het noorden van de oude Stad van Oost-Jeruzalem. De Britse delegatie, met een specialisatie in het recht op huisvesting, zal een rapport publiceren in 2011*. Stijn Denayer is de projectcoördinator. Hij kijkt terug op de voorbereiding van de missie en schetst enkele van de resultaten.

Hoe beïnvloedde de gevoelige politieke achtergrond van het recht op huisvesting in Jeruzalem de AdZG-missie?

Stijn Denayer: De problemen rond het recht op huisvesting in Jeruzalem zijn niet nieuw. Sinds het begin van de Israëlische bezetting en de annexatie van Oost-Jeruzalem in 1967, zijn Palestijnse families in Sheikh Jarrah het doelwit van uitzettingsprocedures. Vandaag leven er ongeveer 190.000 van de meer dan een half miljoen Israëlische kolonisten in de BPG in Oost-Jeruzalem. Tussen 2001 en 2009 waren 37% van alle nederzettingen in de BPG gelegen in Oost-Jeruzalem.

Kan je de manier beschrijven waarop Palestijnse families uit hun woningen worden gezet door de Israëlische autoriteiten?

S.D.: De getuigenissen over uitzettingen van getroffen families zijn aangrijpend. De Israëlische politie voert uitzettingen en afbraken uit met de inzet van disproportioneel grote politiemachten, sluit wegen en toegangspunten af en scheidt familieleden met onnodig geweld. Ik herinner me een specifiek verhaal van een Palestijnse vrouw. Ze vertelde dat wanneer het Israëlische leger haar uit hun huis kwam zetten om vier uur 's ochtends, het hele gebeuren op een oorlogsscène leek. Ze zei dat binnen het uur Israëlische kolonisten haar huis bezet hadden en haar bezittingen aan het gebruiken waren. Dit is bevestigd door verschillende andere directe en indirecte bronnen. Mensen worden dakloos en de Israëlische autoriteiten voorzien geen hulp voor de betreffende families.

Je bleef in Jeruzalem voor de hele duur van dit project (oktober-december 2010). Heb je de verschillende partijen betrokken in deze juridische strijd kunnen ontmoeten?

S.D.: Ja en nee. In de twee maanden voor de aankomst van de delegatie heb ik vooral gewerkt aan het organiseren van de agenda voor de observatiemissie van de delegatie. Gedurende die periode heb ik alle relevante lokale (zowel Israëlische als Palestijnse) en internationale NGO's kunnen ontmoeten, net zoals internationale organisaties zoals OCHA (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs) en UNRWA (United Nations Relief and Works Agency), bevoegd voor de Palestijnse vluchtelingen. Ik ontmoette ook vele Israëlische en Palestijnse advocaten, academici en

politieke vertegenwoordigers, inclusief vertegenwoordigers van de Palestijnse autoriteiten. Het was echter veel moeilijker om vergaderingen te beleggen met Israëlische advocaten die kolonisten verdedigden of met vertegenwoordigers van kolonisten. Eigenlijk heb ik alleen maar negatieve antwoorden ontvangen op mijn uitnodigingen voor vergaderingen. Ik heb ook vele verzoeken geformuleerd, voor en tijdens het bezoek van de delegatie, om leden van de Jerusalem City Council en vertegenwoordigers van de burgemeester van Jeruzalem te ontmoeten. De enige die inging op mijn uitnodiging was een verkozen lid van de gemeente, die ook een belangrijk lid is van een organisatie uit het maatschappelijk middenveld die vecht tegen de Israëlische vernietiging van Palestijnse huizen in de Bezette Gebieden.

De delegatie van advocaten gemandateerd door AdZG zal een rapport over de missie opstellen in de loop van het jaar 2011, maar welke conclusie kan er al getrokken worden?

S.D.: Zoals ik al zei, de uitzettingen in Sheikh Jarrah worden niet uitgevoerd in overeenstemming met de internationale mensenrechten, volgens welke geweld alleen mag gebruikt worden als laatste redmiddel. Indien onvermijdbaar, dan moet geweld zoveel mogelijk beperkt worden. In realiteit schendt de manier waarop deze uitzettingen worden uitgevoerd de verplichtingen van Israël onder het Internationaal Verdrag van Economische, Sociale en Culturele Rechten. Belangrijker nog, in tegenstelling tot wat de gemeente Jeruzalem en de Israëlische regering beweren, is de situatie in Sheikh Jarrah geen juridische zaak waarin de nationale Israëlische rechtbanken beslissen; de situatie is geen dispuut over lokale eigendomsrechten tussen Joodse en Arabische bewoners van Jeruzalem. Omdat Israël de bezettende macht is in Oost-Jeruzalem, heeft het geen jurisdictie over deze zaken. Meer nog, diens kolonisatiebeleid is een duidelijke schending van het internationaal recht.

Heeft het ook een directe impact op de levensomstandigheden van de Palestijnse inwoners van Jeruzalem?

S.D.: Absoluut. De Palestijnse bevolking wordt geconfronteerd met een zware huisvestingscrisis. Momenteel is slechts 13% van het land in Oost-Jeruzalem beschikbaar voor Palestijnen en een groot deel daarvan is al dicht bebouwd met overbevolkte huizen. De huisvestingsomstandigheden in de Palestijnse gemeenschappen in bezet Oost-Jeruzalem staan in sterk contrast met de omstandigheden in de Israëlische nederzettingen. Palestijnse gebieden worden gekenmerkt door slechte wegen, weinig of geen wegenonderhoud en een beperkte rioleringinfrastructuur. Er zijn weinig openbare diensten en goed onderhouden openbare ruimtes zijn er evenmin. ■

* Bij opstellen van het jaarrapport 2010 werd dit rapport gepubliceerd. Het is beschikbaar op de website van AdZG.

Het International Legal Network: een droom werd werkelijkheid

Het International Legal Network (ILN) van Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) werd opgericht in januari 2010. Het ILN bestaat uit advocaten van over de hele wereld die de internationale programma's en de projecten op het terrein van AdZG ondersteunen, door de wet te gebruiken als een mechanisme voor sociale verandering ten voordele van de meest kwetsbare groepen in de samenleving. Het ILN biedt advocatenkantoren verschillende mogelijkheden tot samenwerking aan, zodat ze hun *pro bono* activiteiten kunnen ontwikkelen door middel van hun kennis en deskundigheid in wetgeving. Advocaatstagiaires krijgen de mogelijkheid om deel te nemen aan het "Artikel 16 – Advocaten in Gevaar"-project*, om zo op te komen voor hun collega's die vervolgd worden.

Leden van het ILN kunnen zich op verschillende manieren inzetten. De projecten en programma's van AdZG voorzien in een structureel kader voor interventies met een maximale impact. De vele verschillende verzoeken tot dienstverlening, zoals consultaties, juridische bijstand, analyse en opleiding, tonen aan dat uiteenlopende vaardigheden nodig zijn, zonder dat vrijwilligers noodzakelijk naar het terrein gaan. Er zijn zeer vele mogelijkheden voor advocaten om kwaliteitsvolle dienstverlening aan te bieden om zo te verzekeren dat alle mensenrechten van de meest kwetsbaren gerespecteerd worden.

Eind 2010 waren er meer dan 160 advocaten en juristen uit vijf continenten actief bij het ILN. John Reynolds, een doctorandus aan het "Irish Centre for Human Rights" van de National University of Ireland, is één van hen. Hij werd opgeroepen om het "Rachel Corrie vs. State of Israel"-proces in Haifa, Israël, te observeren.

Slechts enkele maanden na de oprichting van het ILN begin 2010 werd je lid. Hoe leerde je over het bestaan van het ILN en wat was je voornaamste beweegreden om lid te worden?

John Reynolds: Ik ben actief in de gemeenschap van mensenrechtenorganisaties en ik ben sinds geruime tijd onder de indruk van de advocacy en het programmatisch werk van AdZG. Ik werd gecontacteerd door de organisatie in maart 2010 en werd uitgenodigd om deel te nemen aan de observatiemissie voor het "Rachel Corrie vs. State of Israel"-proces. Omdat ik onlangs een praktijkgerichte functie in een NGO omruilde voor juridisch onderzoek in een academische omgeving, bood het ILN me een ideale uitweg om betrokken te blijven bij praktisch mensenrechtenwerk, en om deel te worden van een breder netwerk van professionals die belangrijke juridische onderwerpen behandelen in verschillende politieke -en sociaaleconomische contexten.

Rachel Corrie was een Amerikaanse studente die in 2003 in de Gazastrook door een bulldozer van het Israëlische leger gedood werd. Het proces begon in maart 2010. Welke impact heeft zo een zaak op jou, als beoefenaar van het recht?**

J.R.: Het dossier van de familie van Rachel Corrie versus de staat Israël heeft een symbolische waarde en is enigszins uniek. Het is symbolisch in die zin dat het vele obstakels belichaamt waarmee slachtoffers op zoek naar gerechtigheid in conflictsituaties geconfronteerd worden. Het staat ook

symbool voor de vele problemen die inherent zijn aan een situatie waarin een militaire autoriteit bekleed wordt met de verantwoordelijkheid om diens eigen personeel toerekenbaar te houden onder de wet. Het is uniek omdat het slachtoffer een Amerikaanse was die vermoord werd in de context van de militaire bezetting van Palestijns grondgebied door Israël. In tegenstelling tot de meeste Palestijnse slachtoffers, bezit haar familie over de noodzakelijke middelen en toegang om een klacht in te dienen bij een Israëlische rechtbank. Als zodanig is het dossier een test van de billijkheid en de onpartijdigheid van het Israëlische rechtssysteem, omdat het betrekking heeft op Palestina alsook het "globale maatschappelijk middenveld". Daarom is het cruciaal dat onafhankelijke waarnemers de inhoudelijke en procedurele eerlijkheid van het proces evalueren. In tegenstelling tot de meerderheid van de leden van het ILN, die advocaat zijn, is mijn achtergrond er één van juridisch onderzoek en advocacy met een focus op het Midden-Oosten. Deel uitmaken van de observatiemissie bezorgde me een onschatbaar inzicht in de werking van een Israëlische districtsrechtbank alsook in de militaire operationele procedures en het interne onderzoekssysteem die centraal staan in het dossier.

Zou je de steun die je van ILN en AdZG ontving kort kunnen beschrijven?

J.R.: AdZG zorgde voor logistieke ondersteuning in zeer nijpende omstandigheden voor de eerste observatiemissie. Hoewel de missie laattijdig georganiseerd werd, werd de logistiek zeer professioneel verzorgd, waren vertalers beschikbaar en werden alle noodzakelijke regelingen getroffen om het vlotte verloop van onze missie te verzekeren. Voordat de tweede observatiemissie startte, werd het team ontvangen door AdZG in de kantoren in Brussel om de strategie voor de missie te bespreken en de rol van AdZG in de context van het dossier. Door deze briefing verwierf ik een dieper inzicht in de werking van het ILN en voelde ik me zelfzekerder om AdZG en haar mandaat nauwgezet te vertegenwoordigen in discussies met externe actoren.

Vanuit jouw ervaring, wat is de toegevoegde waarde van ILN als een mechanisme dat bijdraagt aan rechtstoegang en aan het promoten van de wet als een "motor van verandering"?

J.R.: Het netwerk heeft het potentieel om een waardevol werktuig te zijn in het verbeteren van rechtstoegang, door het voorzien van gratis rechtshulp en door beroep te doen op relevante expertise en consultancy voor de ondersteuning van strategische geschillen en proces-observatiemissies. Door het aanbieden van opleidingsprogramma's biedt het ILN ook het potentieel om de capaciteit van advocaten en rechters te versterken. De onvermijdbare uitdaging waarmee een netwerk dat steunt op de *pro bono* bijdragen van haar leden geconfronteerd wordt, is om effectief en consistent te kunnen functioneren steunend op vrijwillige middelen. ■

* Artikel 16 van de kernbeginselen inzake de rol van de balies (achtste Congres van de Verenigde Naties voor de misdaadpreventie en de behandeling van delinquenten, Havana, 1990).

** Het proces is op het moment van de publicatie van dit jaarrapport nog steeds gaande.

« Het netwerk heeft het potentieel om een waardevol werktuig te zijn in het verbeteren van rechtstoegang... »

Rachel Corrie (r.) met de familie Nasrallah in hun huis in Rafah, Gaza, 2003. Rachel stierf terwijl ze protesteerde tegen de vernieling van hun huis © foto geschonken door *the Rachel Corrie Foundation for Peace and Justice*

Economische globalisatie: een nieuwe uitdaging voor gerechtigheid

In 2010 organiseerde Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) twee seminars rond het thema "Justice in a Globalised economy. What can lawyers do?". Een in Amsterdam in samenwerking met het Nederlands Juristencomité voor de mensenrechten (NJCJM), de Amsterdamse Orde van Advocaten en Advocaten Zonder Grenzen Nederland. Het andere seminarie vond plaats in Parijs in samenwerking met de Franse NGO Sherpa. Onderwerp van discussie was rechtsmiddelen om transnationale bedrijven met activiteiten in het Zuiden aan te sporen om hun *Corporate Social Responsibility* (CSR) effectief vorm te geven.

Lieven Denys is advocaat bij de balie van Brussel, lid van de Raad van Bestuur en oud-voorzitter van AdZG. Hij specialiseert zich o.a. in internationaal fiscaal recht. Lieven Denys maakt de balans op van de uitdagingen voor AdZG rond het thema economische globalisering.

Wat betekent "Globalisation and Justice" voor een organisatie als AdZG?

Lieven Denys: In het kader van "Globalisation & Justice" kijken we ten eerste naar de directe gevolgen van economische globalisatie, bijvoorbeeld activiteiten van internationale bedrijven, op de meest kwetsbare groepen in een samenleving. Vervolgens bekijken we de rechtsmiddelen die deze groepen en advocaten kunnen aanwenden om de niet zelden zware *collateral damage* die individuen kunnen ondervinden van economische globalisatie recht te zetten. Hierbij richten we ons in het bijzonder op bedrijfsadvocaten; in hun rol als adviseur van transnationale organisaties én als specialisten die individuen of groepen bijstaan in civiele of strafrechtelijke procedures. Te denken valt aan een advocaat die optreedt voor gedupeerden in een *mass-class action* gericht op het verkrijgen van compensatie. Bedrijfsadvocaten kennen beide posities: de rechten en verplichtingen van het bedrijfsleven en die van de kwetsbare groepen die geraakt worden. Als ze de bijzondere, zo niet ethische verantwoordelijkheid onderschrijven die grote bedrijven hebben in de kwetsbare bestuurlijke en socio-economische context van veel landen in het Zuiden, zijn deze advocaten de natuurlijke partner voor AdZG. Hierbij speelt dat met de opkomst van de *pro bono* cultuur bij juist de grotere, internationale advocatenkantoren, deze groep een toenemende belangstelling toont voor het inzetten van hun expertise voor het publieke belang en om een rechtvaardiger rechtsverhouding te realiseren tussen transnationale bedrijven en kwetsbare groepen in landen in het Zuiden.

Op welke wijze kan AdZG precies bijdragen aan een rechtvaardiger verhouding?

L.D.: AdZG verkent de mogelijkheid van grensoverschrijdende aansprakelijkheidsacties voor economische delicten waarbij internationale rechtsnormen worden geschonden. Dus als directe strategie kan AdZG ondernemingen dwingen verantwoording af te leggen voor hun activiteiten door middel

van een procedure. Het zou bijvoorbeeld kunnen gaan om beslagleggingen voor de compensatie van slachtoffers. We spreken hier primair over internationaal rechtelijk strafbare activiteiten zoals illegale ontbossing in het Congobekken, ontmanteling - tegen hongerlonen - van met asbest vergiftigde schepen op Aziatische stranden, of onverantwoorde ontheemding van lokale volkeren ten behoeve van de aanleg van oliepijpleidingen. Zware economische delicten dus. De tweede meer indirecte strategie is consultatie. De laatste decennia heeft het gebied van juridische internationale normen en gedragsaanbevelingen in CSR veel positieve ontwikkelingen gezien. Internationale advocatenkantoren beschikken over de expertise op het vlak van de regelgeving voor internationaal zakendoen en in het CSR domein. Deze expertise *pro bono* aanwenden in de globale Noord-Zuid verhoudingen is één van de opdrachten geworden die AdZG zich stelt. Het kan bijvoorbeeld gaan om het adviseren van bedrijven hoe te handelen in de kwetsbare context van landen in het Zuiden, maar ook om het adviseren van gemeenschappen of lokale overheden in onderhandelingen met transnationale bedrijven, bijvoorbeeld over contracten of over de voorwaarden die ze moeten respecteren om zich te kunnen vestigen.

Wat heeft AdZG bereikt met haar activiteiten rond "Globalisation and Justice"?

L.D.: AdZG heeft ten eerste de interesse voor actieve betrokkenheid van de advocatuur in het Noorden getest – en geconstateerd dat deze er is. Ten tweede heeft AdZG de capaciteit in kaart gebracht van de advocatuur in projectlanden. Het blijkt dat de *know-how* en middelen om individuen en gemeenschappen effectief te ondersteunen nog niet voldoende zijn. Vervolgens is een International Legal Network van advocaten in Noord én Zuid opgezet, bedoeld om advocaten uit het Zuiden toegang te geven tot een uitwisseling van relevante expertise met hun confraters uit het Noorden. Het snel groeiend netwerk – dat ook is ingezet in de courante programma's van AdZG – werd getest, in eerste instantie met kleinschalige en laagdrempelige initiatieven. Tegelijk werden aansprekende concrete zaken geanalyseerd om er een strategie uit te distilleren. De belangstelling en het enthousiasme van voornamelijk bedrijfsadvocaten blijkt erg groot. Er zijn natuurlijk nog onderwerpen die moeten worden uitgewerkt. Zo spelen er voor AdZG en de betrokkenen een aantal deontologische kwesties die een goede invulling en grote voorzichtigheid zullen vergen. Echter, de zakelijke belangen van de internationale advocatenkantoren hoeven niet strijdig zijn met het publieke belang. Eventueel zal er per casus bekeken moeten worden of er sprake is van een *conflict of interest*. En formules om deze te voorkomen zijn er. Het is vooral een kwestie van betrokkenheid en de beschikbare, vooral financiële, capaciteit. ■

« AdZG verkent de mogelijkheid van grensoverschrijdende aansprakelijkheidsacties voor economische delicten waarbij internationale rechtsnormen worden geschonden. »

Een kleine groep vrouwen keert terug van een werkdag op het veld, Walungu, Zuid-Kivu, DR Congo. Juni 2010 © AdZG - Claude Maon

MFFHIES

AdZG in Burundi

Interventiezones: Bujumbura, Gitega, Ngozi, Makamba, Rumonge

Interventiepijlers: Seksuele geweldpleging, foltering, manifeste schendingen van de fundamentele rechten, conflicten over grondbezit, opsluiting van vrouwen en minderjarigen, illegale voorlopige hechtenis

PROGRAMMA'S EN RESULTATEN

- Rechtshulp, namelijk de vaste centra voor rechtshulp en de mobiele centra voor rechtshulp in de gemeenschappen:
 - 2.900 personen genoten van kwaliteitsvol juridisch advies bij specialisten (juristen en advocaten).
- Rechtsbijstand voor personen die preventief en illegaal in hechtenis gehouden worden, alsook de overige doelgroepen van bepaalde slachtoffers en welbepaalde rechtsgeschillen:
 - Er werden 143 nieuwe dossiers geopend met het oog op rechtsbijstand (51 in verband met seksuele geweldpleging, 40 in verband met opsluiting van vrouwen en minderjarigen, 42 voor slachtoffers van illegale voorlopige hechtenis, zeven voor slachtoffers van manifeste schendingen van de fundamentele rechten, drie voor slachtoffers van foltering).
 - 310 dossiers werden opgevolgd voor de strafhoven en tribunalen door advocaten die samenwerken met Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) (betreffende alle thema's).
- Capaciteitsopbouw van de advocaten en van het maatschappelijk middenveld:
 - Gegevensinzameling met het oog op een "mapping" van de actoren binnen onze interventiezones.
 - Oprichting van een "pool" van 20 gespecialiseerde advocaten die kunnen meewerken aan onze activiteiten.
 - Opstarten van een pilootproject voor tussenkomst bij illegale voorhechtenis in vier gevangenissen: de eerste hoorzittingen in de Raadkamer zijn gehouden in december 2010.
 - Institutionele steun aan de balie van het Hof van Beroep van Bujumbura.
 - Ondertekening van een akkoord over en oprichting van een stuurgroep voor de overdracht van een centrum voor rechtshulp van AdZG aan de balie van Bujumbura.
 - Oprichting van een forum met personen actief op het gebied van rechtshulp in Burundi.

FINANCIERING

- EuropeAid (Europese Commissie)
- Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, België
- UK Department for International Development (DFID)

STAFF AdZG

- Internationale medewerkers: 3
- Lokaal personeel: 52

David Pascual BADENES, Head of Mission (februari – mei 2010)
Jean Frédéric MORTIAUX, Head of Mission (sinds augustus 2010)
Georges KONY SHILLYA, Financial Coordinator
Eugène NTAGANDA, Coordinator Research-Training
Réverien BAHATI
Philippe J. BAKEVYUMUSAYA
Pasteur BARANYANKA
Willy BIGIRIMANA
Emmanuel BIGIRIMANA
Prudence BUGONDO
Déo BURERO
Ernest CIZA
Pierre GAHUNGU
Freddy GAHUYA
Claude J. HABARUGIRA
Dieudonné HABONIMANA
Sistor HAVYARIMANA
Ildéphonse HITIMANA
Ingrid KANYAMUNEZA
Alphonsine MANIRAKIZA
Thadée MANIRAKIZA
Jérôme MANIRAKIZA
Freddy MANIRAKIZA
Aaron MPAWENIMANA
Jean Marie MUTESA
Dieudonné MWERU
Spès NAHABAKOMEYE
Marie Chantal NAHISHAKIYE
Cyriaque NDAYISENGA
Pontien NDAYISHIMIYE
J. Berchmans NDAYISHIMIYE
Patrick NDAYIZEYE
Avit NDAYIZEYE
Emmanuel NDIKUMANA
Jean Marie NDIKUMANA
Placide NDIKUMANA
Ildéphonse NGENDABANYIKWA
Josiane NIBIGIRA
Adrien NIFASHA
Jacques NIMUBONA
Léonidas NIYONGABO
Léa NIZIGIYIMANA
Grâce NSABIMANA
Jean NSENGIYUMVA
Egide NSHIMIRIMANA
Martine NTAMBA
Rose NTAWUMENYAKAZIRI
Leatitia NTEZICIMPA
Evelyne NYAGASA
Barnabé NYANDWI
Gilbert NZEYIMANA
Vincent NZEYIMANA
Silas SINDARUBAZA
Gérard SINDAYIHEBURA
Yvette UMUHORAKEYE
Juste YAMUREMYE

Het kantoor van AdZG in Bujumbura, Burundi, juni 2011 © AdZG

AdZG in Nepal

CONTEXT

Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) kreeg in juni 2010 een financiering van de Belgische Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor het opzetten van een lange termijn programma ter verbetering van de rechtstoegang voor de zwakkeren onder de Nepalese bevolking. Een Head of Mission werd aangeworven.

In afwachting van de goedkeuring van de accreditatieakte door de aangewezen autoriteiten, begon AdZG met een aantal voorbereidende activiteiten zoals het vaststellen van de missie, het preciseren van de voorwaarden voor het opstarten van het programma en het omschrijven van de partnerschappen tussen AdZG en de lokale organisaties. De ontwikkeling van de activiteiten is voorzien voor 2011.

PARTNERS VAN ADZG IN NEPAL

- Center to Assist and Protect Children Rights of Nepal (CAPCRON)
- Districts Bar Units (Morang, Kaski, Rupendehi, Makawanpur, Kanchanpur)
- Forum for the Protection of People's rights (PPR)
- Legal Aid and Consultancy Center (LACC)
- Nepal Bar Association

FINANCIERING

- Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, België
- UK Department for International Development (DFID)
- United Nations Voluntary Fund for Victims of Torture (UNVFVT)

STAFF AdZG

Internationale medewerker: 1

Julie Fournier, Head of Mission

AdZG in Oeganda

PROGRAMMA'S EN RESULTATEN

- De strijd tegen huiselijk geweld en kinderhandel (in samenwerking met AdZG's partner, de Uganda Association of Women Lawyers)
 - 65 gemeenschapsleiders volgden een opleiding over de essentie van de relevante wetten en slachtofferverwijzing naar het team van juristen van AdZG en andere dienstverleners.
 - 20 rechters en advocaten ontvingen training.
 - Er werden 12 radio-uitzendingen gemaakt om het publiek te informeren over hun rechten en over de dienstverlening van AdZG.
 - Er werd één boek gemaakt met richtlijnen over het doorverwijzen van slachtoffers (referral pathways). Dit boek werd verdeeld onder de lokale agentschappen (politie, andere NGO's, overheidsinstanties).
 - Er werden 63 sensibilisingsessies in landelijke gemeenschappen georganiseerd. AdZG bereikte 5.360 personen, waarvan 49% vrouwen.
 - 614 kwetsbare personen, 429 vrouwen en 185 mannen, ontvingen juridisch advies en werden doorverwezen. 50% van deze personen werden geadviseerd via de mobiele centra voor rechtshulp en 50% via de permanente centra.
 - Er werden 49 dossiers ingediend bij de rechtbanken (23 dossiers werden opgelost voor het einde van het jaar).
- De strijd tegen illegale hechtenis en foltering
 - Er werden acht detentiecentra bezocht om het personeel te sensibiliseren en om informatie te verzamelen over personen in voorhechtenis in Kampala en Soroti.
 - 124 gedetineerden ontvingen gratis juridisch advies.
 - 51 personen werden voor de rechtbank ondersteund in hun pleidooi om vrijgelaten te worden.
 - AdZG aanvaardde 138 dossiers over voorlopige hechtenis en foltering.
 - 40 dossiers over foltering zijn nog altijd aanhangig voor de rechtbanken.
 - 58 dossiers over voorlopige hechtenis hebben geleid tot de vrijlating van de cliënt.

FINANCIERING

- EuropeAid (Europese Commissie)
- Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, België

STAFF AdZG

- Internationale medewerkers: 1
- Lokaal personeel: 15 (8 in Kampala en 7 in Soroti), waaronder 2 eigen advocaten
- Stagiaires: 4 (3 in Kampala en 1 in Soroti)
- Personeel van de Uganda Association of Women Lawyers op een gezamenlijk project: 4 advocaten en 1 "Community Liaison Officer"

Carolyn TANNER, Head of Mission

*Grace Olive ACHIPA
Angella AGADO
Godfrey EKWENYI
Wilson JAMO
Oscar KALONJI KASONGO
Dorah MIREMBE
Abel Saleh MUZAALÉ
Barbara NAMBI BUNYA
Judith NSENGE
Deogratias OKOT
Richard OLADJA
Phillip OPIO
Kenneth SSEGUYA
Mary Consolate UJEO
Margaret UWIMANA*

Stagiaires

*Christine ACEN
Fiona Kwezi ASIIMWE
Ronald MUTALYA
Phillip OPIO*

Net zoals in 2009 (foto) heeft AdZG in 2010 trainingssessies voor gemeenschapsleiders georganiseerd in Soroti, Oeganda © AdZG - Bruno Vinay

AdZG in Israël en de Palestijnse Bezette Gebieden

PROGRAMMA'S EN RESULTATEN

In 2010 werd het programma "Het bevorderen van respect voor en de handhaving van internationaal recht" in Israël en in de Bezette Palestijnse Gebieden (BPG) voortgezet. Het concrete doel was advocaten en de NGO's die zich inzetten voor de verdediging van de fundamentele rechten te steunen.

- Internationale advocaten, allen lid van het International Legal Network (ILN), hebben de opstelling van juridisch advies gecoördineerd. Hierbij steunden ze Israëlische advocaten bij het inschatten van de slaagkans van een juridische actie gebaseerd op het internationaal recht en ten gunste van de Palestijnse slachtoffers.
- Voor de observatie van het verloop van het proces Rachel Corrie vs. de Israëlische Staat, dat zich afspeelt voor het tribunaal van het district Haïfa werden er twee missies ter plaatse georganiseerd in maart en oktober.
- Een rondetafelconferentie werd georganiseerd in Brussel met als titel "Kansen en uitdagingen voor de onderzoeken naar de inbreuken op de fundamentele rechten naar aanleiding van het rapport Goldstone" in juni 2010. Het doel van de rondetafelconferentie was de balans opmaken van de onderzoeken naar de vijandelijkheden die plaats hadden in Gaza einde 2008-begin 2009 en dieper in te gaan op de gevolgen van de publicatie van het "Rapport Goldstone", in het bijzonder voor het werk van de Israëlische NGO's en advocaten.
- Het project "Bevordering van het recht op huisvesting" (Enforcing Housing Rights) werd gelanceerd. In december 2010 bezocht een delegatie van Engelse advocaten in opdracht van Advocaten Zonder Grenzen (AdZG) Israël en de BPG. Het doel van de missie was een onderzoek naar en de rapportering van de juridische strijd rond de uitzettingen in Sheikh Jarrah, een Palestijnse wijk in het noorden van de oude stad van bezet Oost-Jeruzalem.

FINANCIERING

- Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, België

STAFF AdZG

Coördinatie van het project "Bevordering van het recht op huisvesting": Stijn Denayer

AdZG in de Democratische Republiek Congo

Kantoren: Kinshasa – Evenaar – Maniema – Zuid-Kivu

Interventiezones: Kinshasa – Oostelijke Provincie – Noord-Kivu – Zuid-Kivu – Maniema – Evenaar

PROGRAMMA'S EN RESULTATEN

• Rechtstoegang

Centrum voor rechtshulp

- 4.314 personen hebben de centra voor rechtshulp in Kinshasa en andere provincies geconsulteerd.
- 5.523 personen hebben de 354 sessies van de mobiele centra voor rechtshulp bijgewoond.
- 2.447 slachtoffers van seksueel geweld hebben gratis juridische consultaties ontvangen.
- 25 sessies van de mobiele centra voor rechtshulp werden gehouden in de centrale gevangenis van Makala en 48 sessies van de mobiele centra voor rechtshulp werden gehouden in verschillende gevangenissen in de andere provincies.
- 131 “live” radiosessies voor rechtshulp werden uitgezonden op de communautaire radios.
- 96.440 personen werden gesensibiliseerd.

Mobiele rechtbanken

- Vijf zittingen van de mobiele rechtbanken werden georganiseerd in de interventieprovincies.
- Drie vormingsseminaries werden opgezet voor de leden van het mobiele team (magistraten en leden van het juridische personeel) die deelnamen aan het project “steun aan de mobiele rechtbanken” in de drie interventieprovincies (Evenaar, Zuid-Kivu en Maniema) met als thema de strijd tegen seksueel geweld.

Juridische bijstand

- In de 23 dossiers “internationale misdaden” werden meer dan 800 slachtoffers bijgestaan door advocaten aangewezen door Advocaten Zonder Grenzen (AdZG). Dankzij AdZG kon een deel van de slachtoffers daadwerkelijk deelnemen aan de processen.
- 428 slachtoffers van seksueel geweld werden vertegenwoordigd.
- Juridische bijstand werd gegeven in 16 folterdossiers.

Capaciteitsopbouw van de advocaten en het maatschappelijk middenveld

- Netwerken van meewerkende advocaten werden gevormd in de verschillende interventieprovincies.
- 47 advocaten en juristen met de bevoegdheid om te pleiten voor een rechtbank genoten een opleiding om hun professionele capaciteiten omtrent het thema seksueel geweld te versterken.
- 25 NGO's volgden opleidingsseminaries rond het thema seksueel geweld.

- Vier juridische sessies rond internationale gerechtigheid werden georganiseerd in de vijf interventieprovincies voor meer dan 50 NGO's. Tijdens deze sessies vonden er collectieve uitwisselingen plaats tussen het AdZG team en de coachende advocaten.
- De vraag naar financiële ondersteuning van 29 NGO's werd onderzocht, 11 werden effectief gefinancierd.
- Drie rondetafelconferenties werden georganiseerd in Kinshasa en in de provincies waarbij verschillende acteurs werden betrokken in de strijd tegen seksueel geweld.
- 208 advocaatstagiaires hebben deelgenomen aan zes conferentiedebatten georganiseerd in de drie interventieprovincies (twee per provincie).
- Twee conferentiedebatten werden georganiseerd in Kinshasa gedurende twee dagen en 123 advocaten hebben deelgenomen.

Publicaties

- Drie *vademecums* voor de advocaten over Voorhechtenis, Seksueel geweld en Foltering.
- Een verzameling van gerechtelijke beslissingen en pleitnota's over internationale misdaden.
- De certificaten van een atelier voor experts over de problematiek van de exploitatie van natuurlijke bronnen in het Congolese regenwoud.

FINANCIERING

- Duitse Ambassade in DR Congo
- EuropeAid (Europese commissie)
- Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, België
- King Baudouin Foundation United States
- MacArthur Foundation
- Nederlandse Ambassade in DR Congo
- United Nations Voluntary Fund for Victims of Torture (UNVFVT)
- United States Agency for International Development (USAID)

STAFF AdZG

- Internationale medewerkers: 5
- Lokale medewerkers: 46
- Meewerkende advocaten: ongeveer 200

Aurore DECARNIERES, Head of Mission

Kinshasa

*Jean Pierre BAKWELA
Walter BATSHINA
Hans BUSHIRI
Jerry EBANDA
Alphonse KAMBA
Dominique KAMUANDU
Jackie KANKU
Claude Michel KAYEMBE
Myriam KHALDI
Jean de Dieu KIHONI
Honorine KITOKO
Berry LUKANDA
Daudat LUTALA
Luc MALINGREAU
Manu MBUTA
Hugues MUKENDI
Henry MULUMBA
Papy NDONDOBONI
Marie Bernadette NZILABA
Sylviane PUERTAS
Daniel SABWE
Esaïe TSHAMUNDELE
Chris TSHIBALA
Esther VIDIKUAKU*

AdZG en de MONUC sensibiliseren militairen van de Congolese strijdkrachten in het kader van de Internationale Dag voor slachtoffers van Foltering, Juni 2010 © AdZG - Claude Maon

Bukavu

*Claude MAON, verantwoordelijke van het kantoor
Benjamin BUKARABA
Julien CIGOLO
Etienne KALOGÉ
Thierry KINDA KIBUNU
Prudence MAPENDO
Zacharie MIKWEGE
Innocent MUSAFIRI
Jean MUTEBESHA
James SONGA KILAUARI
Germaine UINGAOBE BUMBU*

Kindu

*Juvénal DJENDE
Octave KABEYA
Assani KASIMU
Joseph KAYA
Kayembe wa KAYEMBE
Théophile KIBISA*

Mbandaka

*Séraphin BOMPUNZA
Mutien ILINGA
Fabien KIYIMBI
Marc Hyacinthe MAKWALA
Espérant NDUNDA*

AdZG in Rwanda

Interventiezones: Kigali en Gisenyi

PROGRAMMA'S EN RESULTATEN

- **Monitoring**
 - De Gacaca rechtbanken: in 2010 werd het rapport gepubliceerd van de waarnemingen uitgevoerd in november en december 2009, alsook een analyse van de periode januari 2008 tot maart 2010.
 - Monitoring van de klassieke rechtbanken: 322 hoorzittingen werden bijgewoond, het rapport over deze waarnemingen werd gepubliceerd.
 - Gedurende drie vormingssessies kregen een totaal van 118 personen van 15 NGO's een opleiding technieken van monitoring en rapportering over mensenrechten.
 - Gedurende twee vormingssessies hebben 42 advocaten een opleiding technieken van monitoring genoten.
 - Een uitwisselingsforum heeft 30 advocaten en leden van het maatschappelijk middenveld bij elkaar gebracht.
- **Rechts toegang**
 - In het centrum voor rechtshulp van Gisenyi genoten 1.464 personen van gratis consultaties, 526 personen kregen bijstand via de mobiele centra voor rechtshulp in het district van Gisenyi en 2.297 in drie gevangenissen binnen het district.
 - 2.999 personen kregen juridisch advies en bijstand.
 - 8.344 personen werden uitvoerig ingelicht over hun rechten.
 - 1.096 aanvragen tot rechtsbijstand werden ontvangen, waarvan 245 van minderjarigen in conflict met de wet, en 319 naar aanleiding van seksueel geweld.
 - 670 personen hebben rechtsbijstand ontvangen; hierbij werd voorrang verleend aan de landelijke gebieden en streken ver verwijderd van de hoofdstad. Er werden 547 uitspraken gedaan.
 - 31 advocaten hebben deelgenomen aan driedaagse workshops over de rechten van minderjarigen. De workshops werden gegeven door twee advocaten, beiden lid van het ILN (International Legal Network).
 - Er werden twee opleidingen van vier dagen georganiseerd over jeugdrechtsspraak en het recht op verdediging. Het publiek was een gemengde groep van gerechtelijke actoren, onder wie 16 advocaten, vijf officieren van de gerechtelijke politie en vijf juridische opsporingsambtenaren.
 - Er werden vier vormingssessies gegeven voor officieren van de gerechtelijke politie over de rechten van minderjarigen in conflict met de wet.

Publicaties

- Gids over de rechten van minderjarigen en overzicht van de jurisprudentie betreffende rechtszaken van minderjarigen in conflict met de wet.

FINANCIERING

- Canadese Ambassade in Rwanda
- EuropeAid (Europese commissie)
- Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, België
- UNICEF, Kinderfonds van de Verenigde Naties
- United States Agency for International Development (USAID)

De Rwanda-AdZG ploeg tijdens een team building sessie in Kigufi, Oost Rwanda, december 2010 © AdZGF

STAFF AdZG

- Internationale medewerkers: 3
- Lokaal personeel: 31

Zarir MERAT, *Head of Mission* (januari-mei 2010)

Karine RUEL, *Head of Mission* (sinds juli 2010)

Appolinaire FOTSO, *coördinator toegang tot rechtspraak* (tot mei 2010)

Hugues MUKENDI, *coördinator toegang tot rechtspraak* (sinds juni 2010)

Eugene NTAGANDA, *thematisch analist van regio's Burundi – Rwanda*

Espérance BORA NYIRINGABO

Pascal CYUBAHIRO SEZIRAHIGA

Yvonne DUSHIMIMANA

Jacques HABIMANA

Léonidas HABYALIMANA

Dieudonné HAMURI

Liliane ICYIMPAYE

Ben KABAGAMBE

Albert MUHAYEYEZU

Agnès MUJAWAMALIYA

Josephine MUKABAYINGANA

Clotilde MUKANDERA

Agnès MUKANEZA

Odette MUKARUKUNDO

Marie Louise MUKASHEMA

J.Népomuscène MUNYANEZA

Cyridion MUSABYIMANA

Célestin MUSONERA

Sosthène NDABAMENYE

Laurent NGABIBANJE

James NGARAMBE

Jacques NKUNDUKOZERA

Jean Claude NSENGIMANA

Grégoire NTABANGANA

Vital NTAGUNGIRA

Vincent NTILYAMIRWA

Jeanne d'Arc REKAMUHINKA

Faustin TWAHIRWA

Martine URUJENI

Eustache UWIMANA

Espérance UWITEGUYE

Het International Legal Network

ACTIVITEITEN

Het International Legal Network (ILN) werd opgericht in januari 2010 en telde in december 2010 reeds 165 leden uit de hele wereld, grotendeels advocaten. Sinds maart 2010 hebben meer dan 40 advocaten actie ondernomen in het kader van het ILN (20 afzonderlijke interventies). De meeste interventies die het ILN in 2010 ondernam werden tijdens de redactie van het jaarverslag nog steeds opgevolgd.

• Article 16, advocaten in gevaar

- Fidji: twee missies, uitgevoerd door een juriste gespecialiseerd in mensenrechten, om het proces van de advocate Imrana Jalal op te volgen. Ze is tevens mensenrechtenactiviste en wordt sinds juni-juli 2010 strafrechtelijk vervolgd door de lokale autoriteiten.
- Vietnam: voorbereiding door een groep advocaten van een interventie voor de ondersteuning van Vietnamese mensenrechtenadvocaten (sinds april 2010).
- Iran: samenstelling van een groep vrijwilligers om vervolgde Iraanse advocaten te ondersteunen (sinds maart 2010).

• Rechtsbijstand

- Rwanda: een team van strafrechtelijke verdediging, samengesteld uit twee advocaten, heeft in beroep gepleit aan de zijde van de Rwandese advocaten ter verdediging van een oppositiejournalist in Kigali, vervolgd voor een persmisdrijf (sinds maart 2010).
- De Democratische Republiek Congo (DRC): een team van strafrechtelijke verdediging, samengesteld uit twee ILN advocaten, assisteert, aan de zijde van een Congolese advocaat, een tiental leden van een inheemse bevolkingsgroep, die vervolgd worden omdat ze betoogden tegen een internationale onderneming die bosexploitatie bedrijft in de Evenaarprovincie (sinds maart 2010).
- DRC: een advocaat assisteert samen met een Congolese confrater de familie van Floribert Chebeya, een bekende Congolese mensenrechtenactivist, die op 1 juni 2010 dood teruggevonden werd (sinds juli 2010).
- Burundi: een advocaat assisteert samen met Burundese confraters de organisatie OLUCOM, die strijdt tegen corruptie, na de moord op hun voorzitter in maart 2009 (sinds juli 2010).

• Gerechtelijke observatie

- Israël: een team van twee ILN observatoren neemt in Haifa deel aan de zittingen van het Rachel Corrie vs. de Israëlische staat proces (sinds maart 2010).
- DRC: twee observatoren nemen in Kinshasa deel aan de zittingen van het proces "Firmin Yangambi et al" (sinds oktober 2010).

• Onderzoek

- Analytische verzameling van "Jurisprudences rwandaises sur le droit des mineurs": een groep van zes advocaten heeft bijgedragen aan het voltooien van het document en integreerde verschillende elementen van de rechtsvergelijking en van het internationale recht. (afgesloten).
- *Vademecum* over de rol van de advocaat bij de verdediging van slachtoffers van seksueel geweld in DRC: twee advocaten hebben bijgedragen aan het voltooien van het document (afgesloten).

• Opleidingen (seminaries en ateliers)

- Vijf advocaten hebben in Burundi en Oeganda drie opleidingssessies voorbereid en geleid over de rol van de advocaat bij de preventie en de repressie van foltering, een internationaal misdrijf (april en juni 2010).

• Opleidingen (coaching)

- DRC: twee advocaten hebben een Congolese confrater bijgestaan in het SODEFOR-dossier (sinds april 2010).
- DRC: één advocaat heeft Congolese confraters bijgestaan in het Chebeya-dossier (sinds juli 2010).

• Strategische en operationele ondersteuning

- Kinderhandel in Oeganda: vier advocaten ondersteunen het ontwikkelen van een programma dat strijdt tegen kinderhandel in Oeganda (sinds juni 2010).

Raad van Bestuur

Hafida TALHAOUI, Voorzitter
Peter VAN DER AUWERAERT, Vicevoorzitter
Jean-Marc VERJUS, Vicevoorzitter
Jérôme DE HEMPTINNE
Lieven DENYS
Myriam KAMINSKI
Pierre LEGROS
Philippe MATTHIJS
Anne MONSEU
Marc NEVE
Filip VAN BERGEN
Luc WALLEYN

Staf hoofdkantoor

Francesca BONIOTTI, Directeur-generaal
Mohammed AZMIZAM
Rebecca BLACKLEDGE
Séverine DEGEE
Lara DERAMAIX
Namuezi FEDI
Paul GEERAERTS
Thomas GRADITZKY
Dadimos HAILE
Xavier LALANNE
Sébastien LECOMTE
Chloe LERMUZEAUX
Anne-Sophie OGER
Jean-Charles PARAS
Stéphanie PATROIS
Manuela TORRAO PEREIRA NOGUEIRA
Indra VAN GISBERGEN
Chantal VAN CUTSEM

Stagiaires: Donatienne Alexandre, Diane Bihannic,
Athéna Chantzara, Elodie Charriere, Sophie Colmant,
Hélène Despierres, Floriane Dumoulin, Cécile Godard,
Elsa Larrue, Su-Yi Leung, Anouche Mardikian,
Natalie Perret, Ines Rubio Alcalá-Galiano, Sarah
Talbi, Sofia Teles, Gaia Van der Esch

Vrijwilligers: Melanie Adriaenssens, Theresa
Borden, Claire Buggenhout, Emma Carty, Ella
Davis, Marijke De Pauw, Ruben De Winne, Caroline
Durieux, Muriel Hublin, Magali Loustau, Nicolas
Massaux, Emma Miles, Sophie Mirgaux, Bart
Philips, Gisèle Van Antwerpen, Ireen Vanhelden, Ann
Vlaminckx

rapport

De financiering

De institutionele donors vertegenwoordigen 94% van de inkomsten, ofwel het grootste gedeelte van het budget van Advocaten Zonder Grenzen (AdZG). Deze fondsen zijn gelinkt aan de uitvoering van de programma's in de interventielanden van AdZG.

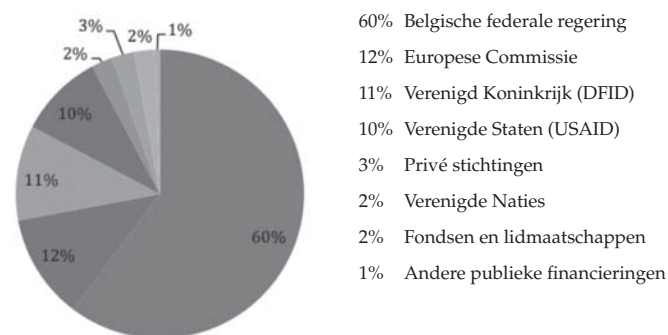
Op institutioneel niveau ontvangt AdZG belangrijke steun van verschillende overheden en privéstichtingen. De voornaamste kapitaalverschaffers zijn de Belgische overheid, de Europese Commissie, USAID en het Britse Ministerie voor ontwikkelingssamenwerking (DFID). Op niet-institutioneel niveau zijn de belangrijkste financieringen afkomstig van de Belgische balies, evenals van privéschenkingen van leden van de vereniging en van het brede publiek.

De jaarlijkse "inkomsten" van de vereniging bedragen 4.537.986 euro in 2010, tegenover 5.219.512 euro in 2009.

Het verschil in inkomsten tussen 2009 en 2010 werd veroorzaakt door verschillende factoren: de sluiting in 2009 van de permanente missie van AdZG in Oost-Timor en de opening van de missie in Nepal eind 2010; het aflopen van een structurele driejaren subsidie van DFID in het midden van het jaar; en een vertraging van zes maanden in de hernieuwing van de financiering voor Burundi.

De donaties en ledenbijdragen, die blijk geven van de interesse die de balies, advocaten en het grote publiek heeft in AdZG, bedragen 103.273 euro in 2010.

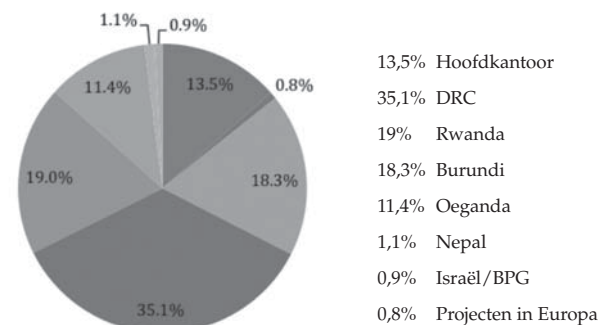
Andere financieringen bestaan uit inkomsten uit het laatste gedeelte van de driejaren-subsidie van DFID in 2007.

Oorsprong van de inkomsten

De uitgaven

De uitvoering van de activiteiten op het terrein vertegenwoordigen 4.061.085 euro, of 86,5 % van de uitgaven in 2010. De missie van AdZG in DR Congo blijft het belangrijkste programma in termen van uitgaven, met meer dan 1,6 miljoen euro, of 35% van de uitgaven in 2010.

Verdeling van de uitgaven

« De uitvoering van de activiteiten op het terrein vertegenwoordigen 4.061.085 euro, of 86,5 % van de uitgaven in 2010. »

Human resources

Op 31 december 2010 stelde AdZG 155 personen met een tiental verschillende nationaliteiten te werk, waaronder 132 personen die lokaal werden aangeworven door de missies van AdZG in de betreffende landen, 10 internationale medewerkers en 13 personen op de zetel.

Resultaten*

RESULTATEN	2010	2009	2008	
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	4.537.986	5.219.512	4.617.342
A. Omzet (en subsidies)	70	4.173.292	4.656.279	3.964.338
B. Lidgeld, giften en legaten	72	103.273	110.011	101.342
a. Lidgeld		4.400	2.180	2.340
b. Individuele gift		4.356	3.506	5.295
c. Gift van balies		86.100	97.665	91.175
d. Giften van andere rechtspersonen		8.417	6.660	2.532
C. Andere opbrengsten	74	261.421	453.223	551.662
II. Bedrijfskosten	60/64	-4.554.697	-4.918.298	-4.558.176
A. Diensten en diverse goederen	61	2.152.831	2.365.553	2.123.447
B. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	2.353.517	2.719.543	2.278.104
C. Afschrijvingen	630	34.657	32.307	22.289
D. Waardeverminderingen op handelsvorderingen	631/4	0	-85.037	2.457
E. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/7	0	-126.000	126.000
F. Andere bedrijfskosten	640/8	13.692	10.932	5.878
III. Bedrijfswinst	70/64	-15.711	301.214	59.166
IV. Financiële Opbrengsten	75	54.785	21.238	60.195
V. Financiële Kosten	65	-116.437	-117.729	-110.691
VI. Winst uit de gewone bedrijfsuitoefening voor belasting	70/65	-77.363	204.723	8.670
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	10.731	98.328	0
VIII. Uitzonderlijke kosten	66	-28.683	-1.337	0
IX. Winst van het boekjaar	70/66	-95.315	301.714	8.670
A. Over te dragen winst	70/69	-59.370	337.659	35.945
a. Over te dragen winst van het boekjaar	70/68	-95.315	301.714	8.670
b. Over te dragen winst vorig boekjaar	790	35.945	35.945	27.275
B. Toevoeging aan het eigen vermogen	691/2	59.370	-301.714	0
C. Over te dragen winst	793/693	0	35.945	35.945

Het jaar 2010 liet een verlies van 95.315 euro. Dit verlies is voornamelijk veroorzaakt door financieel verlies als gevolg van valutaschommelingen en, met het oog op operationeel resultaat, van investeringen met eigen fondsen in de creatie en ontwikkeling van het International Legal Network (ILN).

* Voor een beter begrip van de rekeningen, werden de loonkosten voor het nationaal personeel van de missies opgenomen onder rubriek IIB, Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen. Deze classificatie wijkt af van de gepubliceerde versie van de jaarrekeningen bij de Nationale Bank van België, waarin deze kosten onder de voorgaande rubriek IIA worden vermeld, Diverse diensten en goederen.

Balans

ACTIVA		2010	2009	2008
VASTE ACTIVA	20/28	105.087	91.723	116.968
II. Immateriële vaste activa	21	2.057	1.970	2.109
III. Materiële vaste activa	22/27	44.393	71.058	100.031
B. Installaties, machines en uitrusting	23	40.905	68.896	99.937
C. Meubilair en rollend materieel	24	3.488	2.162	94
IV. Financiële vaste activa	28	58.637	18.695	14.828
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	1.879.925	2.089.784	1.605.610
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	1.030.889	1.699.083	741.145
IX. Liquide middelen	54/58	802.551	390.152	852.850
X. Overlopende rekeningen	490/1	46.485	549	11.615
TOTAAL VAN DE ACTIVA	20/58	1.985.012	2.181.507	1.722.577

PASSIVA		2010	2009	2008
EIGEN VERMOGEN	10/15	390.611	524.249	242.085
IV. Reserves	13	350.443	409.813	108.100
V. Overgedragen winst	140	0	35.945	35.945
Overgedragen verlies	141	0	0	0
VI. Kapitaalsubsidies	15	40.168	78.491	98.041
VOORZIENINGEN EN UITGESTELDE BELASTINGEN	16	0	0	126.000
4. Overige risico's en kosten	163/5	0	0	126.000
SCHULDEN	17/49	1.594.401	1.657.258	1.354.492
B. Financiële schulden	43	8	951.647	359.148
C. Handelsschulden	44	174.639	193.160	179.113
E. Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	85.587	149.126	103.488
1. Belastingen	450/3	8.200	26.882	11.559
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	77.387	122.244	91.929
F. Diverse schulden	47/48	1.327.556	359.825	712.743
3. Niet-rentedragende schulden (voorschotten institutionele donors)	4891	1.327.556	359.825	712.743
X. Overlopende rekeningen	492/3	6.611	3.500	0
TOTAAL VAN PASSIVA	10/49	1.985.012	2.181.507	1.722.577

De vorderingen en schulden aan de kapitaalverschaffers vertegenwoordigen respectievelijk het bedrag van de uitgaven die werden uitgevoerd door AdZG in het kader van alsnog niet door de kapitaalverschaffers terugbetaalde financieringscontracten, en van de voorschotten die werden overgemaakt door de kapitaalverschaffers, maar die nog niet werden uitgegeven door AdZG.

Risicobeheer

Het risicobeheer van de vereniging is inherent aan de specifieke contexten waarbinnen de activiteiten en programma's worden uitgevoerd. Een aantal van deze activiteiten vinden plaats in lokale bureaus in kwetsbare landen en/of in post-conflict situaties. De huidige procedures en controlemaatregelen – zowel op financieel vlak als voor wat betreft het algemeen beheer – zouden op doeltreffende wijze aan deze contexten moeten beantwoorden.

Dankwoord

Advocaten Zonder Grenzen bedankt van harte alle donors – advocaten, juristen en sympathisanten – alsook de balies en institutionele donors voor hun steun in 2010:

Balies

- Balie Mechelen
- Orde van advocaten te Antwerpen
- Orde van Vlaamse Balies (OVb)
- Orde van Franstalige en Duitstalige Balies in België (OBFG)
- Nederlandstalige Orde van Advocaten bij de Balie van Brussel (NOAB)

Institutionele donors

- Canadese Ambassade in Rwanda
- Duitse Ambassade in DR Congo
- EuropeAid (Europese Commissie)
- Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, België
- King Baudouin Foundation United States
- MacArthur Foundation
- Nederlandse Ambassade in DR Congo
- UK Department for International Development (DFID)
- UNICEF, Kinderfonds van de Verenigde Naties
- United Nations Voluntary Fund for Victims of Torture (UNVFVT)
- United States Agency for International Development (USAID)

Colofon

Advocaten Zonder Grenzen vzw
Naamsestraat 72 - 1000 Brussel
België
Telefoon : +32 (0)2 223 36 54
Fax : +32 (0)2 223 36 14
info@asf.be
www.adzg.be

Coördinatie: Gilles Van Moortel

Harmonisering redactie: Els Dehantschutter, Shira Stanton, Vanessa Willems

Vertalingen: Theresa Borden, Ella Davis, Marijke De Pauw, Eva Devoldere, Christian Ernheide, Muriel Hublin, Magali Loustau, Johanna Luyckx, Sophie Mirgoux, Claire Shepherd, George Trail, Ellen Van Nieuwenhuyze, Ann Vlamincx

Vormgeving: Total Design Belgium

Druk: drukkerij Bulckens

Verantwoordelijke uitgever: Francesca Boniotti

Werk mee aan de opbouw van een rechtvaardige samenleving en de verdediging van mensenrechten door AdZG te steunen

Word donor van Advocaten Zonder Grenzen (AdZG)

Als donor van AdZG ondersteunt u onze inspanningen om de rechtstoegang te vergemakkelijken. Dankzij uw steun kunnen onze teams en experts projecten realiseren waardoor de meest kwetsbare bevolkingsgroepen hun rechten daadwerkelijk kunnen laten gelden.

Advocaten zonder Grenzen
ING Privalis
Justitiepaleis, Poelaert Plein, B-1000 Brussel
Rekening: 630-0227491-85
IBAN: BE89 6300 2274 9185
BIC-code: BBRUBEBB
Vermelding: "gift"
Giften vanaf 40 euro zijn fiscaal aftrekbaar (in België).

Word lid van AdZG

Als lid levert u een concrete bijdrage tot het verhogen van onze legitimiteit ten aanzien van overheden en institutionele donors. U kunt eveneens onze jaarlijkse Algemene Vergadering bijwonen en deelnemen aan verschillende AdZG evenementen.

Contact: info@asf.be
Tel.: +32(0)2 223 36 54

Maak deel uit van het International Legal Network (ILN) van AdZG

Als advocaat of jurist kan u zich inzetten voor een duurzaam project en bijdragen aan concrete rechtszaken door lid te worden van het internationale advocatennetwerk ILN.

Contact : iln@asf.be
www.AdZG.be

Volg de laatste nieuwtjes van AdZG

www.AdZG.be

